

කළුමායන භේද,
භාමාර්ථ කෞමුදි,
කාන්තායනභේද, චරිතකාම

මේ පිරිවෙනේ උපාචාරී මාදුම්පේ සොමාරාම නිසස සභිර පාදයන් වහන්සේ හා, මෙහි ආදියෙහි පටන් අවසානය දක්වා ඉතා සැලකිලිවත්තව කටයුතු කළ මේ පිරිවෙනෙහි ආචාරී බ්‍රාහ්මණවන්තේ ධම්මකිත්ති නිසස හිමියන් ද, අප සහෝදර රත්දෙනෙහි විජිතාලෝක නිසස සමාමිත් වහන්සේ ද ගෞරවයෙන් සිහිකරමු.

මෙහි මුද්‍රණ වියදම් ආදිය දැරූ කොළඹ ප්‍රසිද්ධ ඉංග්‍රීසි වෛද්‍ය චාරී වරයෙක් වූ අපේ කැපකරු දයක එම්. ශ්‍රේෂ්ඨයෙල් ද සිල්වා දෙස්තර මහතාට ද කෘතඥ වෙමින් දිගාසිරි සෙත් පහමු. තවද, ඉතා සුළු කාලයකදී කරනලද මෙහි නොයෙක් උත්තරාදිය ඇතිවිය හැකි බව හා මනුවරකදී ඒ උත්තරාදිය සම්පූර්ණකරන බවත් සඳහන් කරමු.

මෙයට-ලෝවාඩ කැමති,

පාරානොට ධම්මාරාම නිසස.

ශ්‍රී බුද්ධ වර්ෂ 2482 න් මතුයෙහි වූ
පොසොන් මස පුර අටවක් ලත් ශතදින.
මහාවෙතිය පිරිවෙන.
රත්දෙනෙහි - අම්බලම්ගොඩ.

ආචර්ය පරමපරානුසාරණං.

- 1 අමරපුර නිකායං යො - සන්තප්තෙසි ධ සග්ගුණී,
ඤ්ඤාමිමල නික්ඛා ඛං - සති සෙඨං නමාමි තං.
- 2 තප්පදබ්බුජ්ජෙවීසු - පටානො බුධ සෙඛරො,
ධම්මාධාර මහානෙතු - ඤෙර පාදෙසි තං නමෙ.
- 3 කතචේ සිරි ඤ්ඤාදී - නඤ්ඤෙවො මහාමනි,
පාසාදිකොසි සාධුති - වණ්ණිතො තං නමාමි හං.
- 4 කච්ඡෙඨො මහා ගත්ථ - කතතා විබුධ සෙඛරො,
මහානෙතා සි මිමල - ඤාත නික්ඛො, නමාමි තං.
- 5 තස්ස සික්ඛො ධුතා තස්මිං - මහානෙතු ධුරකුරො,
පඤ්ඤාමොලි යනිඤ්ඤාසි - ජයතං කච්ඡෙසරො.
- 6 මරමචංසාවතංසො - ධම්මරක්ඛිතා විස්සුතො,
අනුනෙතු මහාථෙර - පාදෙ විලසතං විරං.
- 7 සබ්බම විනයෙ ජෙකො - සත්තවෙසො දයාධිතො,
සාසනනිලකඤ්ඤ - පාදෙ විජයතං සදා.
- 8 සඬො වාදී දයාලු යො - පණ්ණිතා වරි යුත්තමො,
සොමාලොකානෙවර පාදෙ - විරං ජීවතු සො සුඛි.
- 9 විනෙතො සාසනෙ මං යො - චුච්චිං පාපෙසි සග්ගුණී
ධම්මාධාරො මමා වෙරො - සිවං චුසතු සො සුඛි.
- 10 පතත්ථ නිරතා මග්ගං - අඤ්ඤා වාපි යතිස්සරා,
මාතා පිතා දයො සබ්බෙ - විරං ජීවනතු දයකා.
- 11 දිවංගතා වෙර පාදා - දයො සබ්බෙතිතෙසිතො,
අනුමොදිය පුඤ්ඤං තෙ - ඉමං පප්පොනතු නිබ්බුතිං.

කවචායන හෙදද.

නමෝ නසස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

- 1 ජීන මාරාදිකං බුද්ධං - ධම්මං මොහ විධං සකං
වජ්ජිකා උතතමං සඛ්ඤං - කවචායනඤ්ච වණ්ණේහං.
- 2 කවචායනස්ස හෙද 'හං - සප්පයොගං යථාරහං,
සොතු ජනාන මත්ථාය - පවක්ඛාමී සමාසහො.
- 3 කසි කම්මා දිනා බ්‍යාපා - රෙන දිප්පති යො පිතා,
ඉති කවචස්ස පුතෙතා තු - තස්ස කවචායනෝ මතො.
- 4 තෙනෙ ව කත සත්ථම්පි - කවචායන නති ඤයති,
කවචායනස්සි 'දං සත්ථං - තිම්භා වචන' ත්තො.
- 5 සත්ථං අට්ඨවිධං හොති - සත්ථි නාමං ව කාරකං,
සමාසං තභිතා 'බ්‍යාතං - කිතකං උභණ්කං ඉති.
- 6 සමාධියනති යං තත්ථ - අදස්සෙත්ථාන ම නාරං,
වසිස්සිත්ථා ව ධියනති - සත්ථි තෙන පවුච්චති.
- 7 සර බ්‍යඤ්ජන වුත්තානං - සත්ථිනඤ්ච වසං තිධා,
සරෙසු වා බ්‍යඤ්ජනෙසු - විහිතා සර බ්‍යජ්ජා.
- 8 ගාථාසු වුත්තා'හා නත්ථං - වාචා සිලිට්ඨ තාය වා,
ලොපා 'ගමං කරිත්ථාන - විහිතා වුත්තසත්ථිකා.
- 9 සථි 'ධ විතතං කිංසුධ - තඤ්ඤි තස්ස මුසා භවෙ,
සෙය්‍යත්ථිකො පදමතො - ඉදං තෙසං නිදස්සනං.
- 10 ලොපා 'දෙසඤ්ච ආගමො - විකාරො පකාති තථා,
දිස් රස්සවසෙනා'පි - සත්ථි සත්තවිධා මතා,
- 11 තයො තයො තයො වෙ වෙ - වෙ වෙ වෙව යථාකකමං,
ති-උභණ්විසති සත්ථි - පණ්ඩිතෙති විජාතියා

- 12 සර බ්‍යඤ්ජන. බිඤ්ජනං - වසෙන හි තයො මනා,
යස්සිඤ්ඤානි වතතාරො - මෙ ඉති සරලොපතො.
- 13 එවංස නෙ අග්ගාභාරො - ඉති බ්‍යඤ්ජන ලොපතො,
තාසාහනති මතං නිග්ග - හිත ලොපං නති විඤ්ඤානා.
- 14 ම්‍යංගං ත්‍යාගං සරා 'දෙසං - ඔනඛො බ්‍යඤ්ජනො මනො,
තමහ නති මතං නිග්ග - හිතා 'දෙස නති විඤ්ඤානා.
- 15 අතිපපගො පරොවාති - සරා ගමො ති සද්දයති,
බ්‍යඤ්ජනො නසිමස්සා ති - පුබ්බංගමං පරං මතං.
- 16 සර බ්‍යඤ්ජනතො වෙව - වෙ වෙ පුබ්බා විජානියා,
නොපෙති 'දුගම් ව්‍යාදි - විකාරො ති විජානියා.
- 17 කො ඉමනතු මනොපුබ්බං - ගමා ති පකාති මනා,
විකාරො පකාති වෙව - ඤාතුකාමෙන ජානියා.
- 18 සතිදොසා'නිදොසෙන - වෙ වෙ පරා විජානියා,
සද්ධිධා'නි සතිදොසො - මුනි වරෙ පරො මනො,
- 19 යථරිව සතිදොසො - භොවාදි අතිදොසතො,
දීඝ රක්ඛපපහෙදෙ වං - ඤාතුකාමෙන ජානියා.
- 20 සරෙහෙව සරා පුබ්බා - පුතතා වාපි පරා රමා,
බ්‍යඤ්ජනා වා ගමාවාපි - දීඝ රක්ඛාදි සමාවා.
- 21 භාල වණණ ව්‍යවධානෙ - සකිනාම න සමාවෙ,
ගාථාසු දුතිය නෙතන - නතියාදි ව කාලිකා.
- 22 සබ්බෙ සබ්බාරා අනිවවාති - යද පඤ්ඤාය පස්සති,
අථනිබ්බිඤ්ඤානි දුකෙබ - එස මග්ගො විසුභියා.
- 23 සකිං එව මහාරාජ! - සබ්බි කුබ්බෙථ සත්ථං,
ඉව්වාදිසු ව වණණසු - ව්‍යවධානං විජානියා.
- 24 පුඤ්ඤානා 'නෙත හවෙය්‍යං - සුමුම ව්‍යවිකො අහං,
වාචා සිලිට්ඨතා වා පි - පෙසුඤ්ඤා විගහො පි ව

සපපග්ගං සංභිතෙදං සමතතං.

නාමං.

- 25 අත්ථං නමනති නාමෙනති - ඉති නාමානි යානි වා,
එවං නමන භාවෙන - නාමං එකවිධං මතං.
- 26 එත්ථවා 'කත්ථ රුලුකිනං - වසෙන දුට්ඨං මතං,
පංසු කුලීන නිස්සාදි - භාසිතං තං යථාකතමං.

- 27 නාමනාමං සබ්බනාමං - සමාසං නභිතං තථා,
කිතනාමනති විඤ්ඤාති - නාමං පඤ්චවිධං මතං.
- 28 සාමුහිකඤ්ච පච්චෙකං - විකප්පංඤ්ච සංයෝගිකං,
සම්බන්ධිකං පටිපක්ඛං - නාමනාමං ඡධා මතං.

 - 29 සාමුහිකං ඤට්ඨ පටො - පච්චෙකං කට්ඨ වෙලුයො,
විකපෙසා ච දිසා කාලො - කණ්ණ සපෙසා සංයෝගිකො.
 - 30 සම්බන්ධිකො ගොතමා'දි - පටිකෙක්ඛා කිසා'දයො,
සප්පයොගාති නාමාති - පණ්ණිනෙති විජානියා.
 - 31 පයොගවනතං වචනං - ගුණපුච්ඡා පමාණිකං,
සබ්බසබ්බං දිසා වජ්ඣා - සංඛ්‍යා කාලනති දසධා.
 - 32 පයොගවනතං යං නං හි - භූමිතා'මත වචනං තථා,
කීල පිතං ගුණො නාම - පුච්ඡා කතාර කතමං.
 - 33 අප්පං ථොකං පමාණ නත්තු - සබ්බසබ්බෙ තරං මතං,
දිසා පුබ්බා අපරා ච - දිස රසසා 'දි අවජ්ඣා.
 - 34 එකං චෙ ති චතු සබ්බසා - කාලනත්තු අතීතා 'දයො,
දසධා සබ්බනාමාති - සප්පයොගා විජානියා.
 - 35 ලීනං අපාකට්ඨං අභිගං - ලීන ඛිමයතී ති වා,
ලිඛිතං නාමනති විඤ්ඤායං - නාම ලිඛිතං හි සාදිසං.
 - 36 යා සා ච ඉත්ථියා ලිඛිතං - යො සො පුලලිඛිත මෙව ච
යං තං නපුංසකං චෙ ති - තිවිධං ලිඛිත ලක්ඛණං.
 - 37 ආවජ්ඣික ඤ්ච ලිඛිතිකං - නෙමිතතිකා 'බ්බව සමුප්පනතං,
වචෙජා දණ්ඨිව නෙවිජෙජා - සිරිවංචිතකො මනො.
 - 38 ක්‍රියා ජාති ගුණං යාදි - ච්ඡිකනති වා වතුබ්බිධං,
පාවතො ච අසෙසා රාජා - නෙ විජෙජා ච තිස්සා දයො.
 - 39 සාමඤ්ඤ ගුණ කිතතීම - ඔපපාතිකහො ථවා,
මහාසම්මහො නෙවිජෙජා - නෙමියො වැදිමා 'දිකො.
 - 40 තිලිඛෙත සෙවක මෙ කස්ස - වතු ප්‍රහෙද භාවතො,
වාදස ප්‍රහෙදං ලිඛිතං - පණ්ණිනෙති විජානියං.
 - 41 තජ්ඣා-ඉ-ඊ-උ-ඌ-ඹ-ති - ඡබ්බිධා ඉත්ථිය නතතො,
අ-ආ-ඉ-ඊ-උ-ඌ-ඹ-ති - පුලලිඛෙතා සත්තධා මනො.

- 42 නපුංසකො 'පි නටෙව - බිඳුටුණෙණාපි නිලිබ්බිකො,
ආවතීකා දි හෙදෙන - අනනහෙදෙ විජානියා.
- 43 ආකාරො-ඉ-ඊ-උ-ඌ-ඹ - පට්ඨා ඉත්ථි නනනො,
අ-ආ-ඉ-ඊ-උ-ඌ-ඹ - ඡබ්බිකො පුලලිබ්බො මනො.
- 44 අ-ඉ-උ-ඉති නිනෙ ව - නපුංසකො විජානියා,
ආවතීකාදි හෙදෙන - ඡ පඤ්ඤාසා නි වුච්චරෙ.
- 45 නපුංසක මපි පුමංව - කතො අට්ඨසට්ඨි නිව,
එකෙ වදනති අනනානං - ගහෙනබ්බං විජානතා.
- 46 ඡ පඤ්ඤාස 'ට්ඨසට්ඨි ව - වාබ්බිකා නවුතී ඊතා,
නාසෙ නද්දිපකෙ රූප - සිද්ධියඤ්ච යථාරහං.
- 47 වුත්ථියනතු "කිමත්තනි" - පුච්ඡිතබ්බෙසු වීසු ව,
පරං සතිපි කතාන - පුබ්බනතු සමබ්බං කරෙ.
- 48 පුබ්බං සතිපි කතාන - පරමපි සමබ්බං කරෙ,
නිසු පි වීසුසනෙනසු - එකං ව සමබ්බං කරෙ.
- 49 නාමවචන පුඤ්ඤන - නමනං නාමනං භවෙ,
ඤ්චාචාරාන ඤ්ච විඤ්ඤනං - සංසරනෙනා භවා භවෙ.
- 50 ලිඛිතවචන පුඤ්ඤන - ලීනජො පාකාටො භවෙ,
ලීනපඤ්ඤා කථනො ව - සතිමා සීලනෙජ්ජා.

සප්පයොගං නාම හෙදං සමන්තං.

කාරකං

- 51 නිප්පාදෙති පදජො යො - ගමන පවතා. දිකං,
ඉති සො කාරකො නාම - කාරකඤ්ඤාති ජානියො.
- 52 කාරකත්තා ක්‍රියා යෙව - සතති මුඛෙයන කාරකං,
දබ්බං ඤානසු පචාරෙන - නදා ධාරණ භාවනො
- 53 සඤ්ඤා 'පි අත්ථ වාරෙන - කාරකො 'ති පවුච්චති,
එවං නිප්පාද කතෙනන - කාරකෙ 'කවිධං භවෙ.
- 54 කතතා සබ්බක්‍රියා බ්‍යාපි - සෙසං භාමොදි කාරකං,
විසෙසක්‍රියා බ්‍යාපි 'ති - කාරකං දුට්ඨං මනං.
- 55 කතතු කම්මං ව කරණං - සම්පදන ම ථාපරං,
අපාදනං ව ඔකාසං - කාරකං ඡබ්බිධං මනං.

- 56 කතනා ව දුට්ඨො හොති - චුතනා 'චුතන වසෙන ව,
පඨමෙන යුතෙනා චුතෙනා - අචුතෙනා තතියෙන ව
පුරිසො ගවජනී මග්ගං - ගරුලෙන හතො නාගො.
- 57 සයං හෙතු කම්මකානු - වසෙන තිට්ඨො භවෙ,
දතෙනා කරොති කාරෙති - කුසුලො භිජ්ජනෙ සයං.
- 58 කම්මං භි දුට්ඨං හොති - චුතනා 'චුතන වසෙන ව,
ඔදනො පච්චනෙ දතෙනා - කටං කරොති නා 'දිකං.
- 59 නිබ්බන්ති විකති පපතී - හෙද කම්මං තිට්ඨා මනං,
රථං කරොති ක්කිපෙති - කට්ඨා 'දිවං නමස්සති.
- 60 සනතා සනත ජනනානං - වසෙන නිබ්බන්ති දුට්ඨා,
මාතා පුතනං විජායීති - පුඤ්ඤං සුඛං ජනෙති 'දං.
- 61 පරිච්චතනා පරිච්චතන - කාරණා විකති දුට්ඨා,
කරොති කට්ඨං අභාරං සුවණ්ණං කට්ඨං කරෙ.
- 62 පතතිකම්මං විට්ඨා කාය - විතත සම්පතති හෙදනො,
බුද්ධං වජ්ජති පුජෙති - ආදිවං ව නමස්සති.
- 63 ඉවජ්ජනා 'දි වසා කම්මං - තිට්ඨා භතතඤ්ච භුජති,
විසං ගිලති ගාමඤ්ච - ගවජං සාලමුපාගමි.
- 64 කරණං දුට්ඨං හොති - බාහිර 'ජ්ඣිතන හෙදනො,
විහිං ලුනාති දුතෙනා - වක්ඛනා වජ්ජමිකතො.
- 65 වක්ඛාදිනා ව ජ්ඣිතං - රූපං පස්සති වක්ඛනා,
සද්ධං සොතෙන සුණාති - ගඤ්ඤං සාමෙතන සායති.
- 66 රසං සායති ජීවහාය - කායෙන පොට්ඨබ්බං චුසෙ,
ධම්මං මනෙන ජානාති - ඉදං තෙසං නිදස්සනං.
- 67 සම්පදනං විට්ඨා කාය - විතත පුබ්බක හෙදනො,
භික්ඛුස්ස විවරං දෙති - බලිං නාරායනස්ස ව.
- 68 අතිරාකරණා 'රාධ - නබ්බනු 'ඤ්ඤවසෙන භි,
සම්පදනං තිට්ඨා චුතනං - රුක්ඛ යාවක භික්ඛවො.
- 69 අපාදනං විට්ඨා කාය - විතත පුබ්බක හෙදනො,
අපෙතති චුතයො ගාමා - පාපා විතතං නිවාරයො.
- 70 වලා 'වලවසෙනා 'පි - අපාදනං විට්ඨා මනං,
හජිකකිකිතො ඔරුග්ග - පණ්ණා පතනති රුක්ඛතො.

- 71 උද්දිට්ඨ විසයං තඤ්ඤි - උපපත්ත විසයං තථා,
අනුමෙය විසය ඤෙව ති - අපද්‍යනං තිඛා මනං.
- 72 අපෙනති මුත්තයො ගාමා - කුසුලා තණ්ඩුලං පචෙ,
පාටලිපුත්තකෙති ව - අභිරුපතරා ඉමෙ.
- 73 ආධාරො චතුරා බ්‍යාපි - කො 'පසිලෙසිකො තථා,
වෙසසිකො සාමිපිකො - නිලා 'දිකං නිදස්සනං.
- 74 බ්‍යාපිකො ච දුර්ධා සකල - බ්‍යාපිකො 'ක දෙසනො,
තිට්ඨති නෙලං තිලෙසු - ඛිරං ජලෙසු තිට්ඨති.
- 75 දුර්විධො 'පසිලෙසො ච - අලලියා නලලි හෙදනො,
උක්කලිය ඤෙව ආවාමො - පරියචෙක ච තිට්ඨති.
- 76 වෙසසිකො ච දුර්විධො - දෙසනතර 'ඤ්ඤා වසා,
පාදෙසු පතින්ධා රොදි - පක්කන්ති සකුණා තහෙ.
- 77 සාමිපි යවහයං තීරෙ - සමිපෙ උපවාරනො,
ලඛං තීරෙන ගඛනාති - ගඛනායං සස්ස මා දිසු.
- 78 මුඛොයා පරමපරා තබ්බි - සයො හද පතිස්සයො,
බග්ගමති පරියචෙකච - රූපෙ ච සාසනෙ වසි.
- 79 සාමි ආලපන ඤෙව ච - නිද්ධාරණ ඤෙව ලක්කණං,
හෙතු අවචනාසංයොගං - ඉමෙ අකාරකා මනා.
- 80 සාමි ආලපනං තත්ථ - නිද්ධාරණ ම කාරකං,
ක්‍රියායෙ ව නොසං යොගා - භාවනො නසු 'පලක්කයෙ.
- 81 සාමිහෙදෙ අනෙකධා - ජනකා 'දි පපහෙදනො,
රඤ්ඤෙ පුත්තො ධනං හත්ථො - ස්වාචාර මාදි ඤයනෙ.
- 82 සජ්චා ජ්ච හෙදෙන - දුර්විධා 'ලපනං මනං,
හොති ඉත්ථි ච හො සෙල - ජාතිහබ්බං යථාක්කමං.
- 83 ජාති-ගුණ-ක්‍රියා-කාම - වසෙන චතුරා මනං;
බත්තියොව මනුස්සෙසු - සාමා නාරිසු දස්සන්ති.
- 84 පටිකෙසු ව ධාවනො - ආනඤෙ සාවකෙ සවි ති,
සමුහා වයවං ජාතා - දිනා නිද්ධාරණං මනං.
- 85 ලක්කණ-හෙතු-අවචනං - ක්‍රියත්ථස්ස අභාවනො,
තං යොගෙ තං නිමිත්තෙ පි - කාරක නති නවුච්චති.

- 86 භාවො ච භාවවන්තං ච - ලක්ඛ්‍යවන්තං ච ලක්ඛීයං,
කිරියං ලක්ඛණං පුබ්බං - පරන්තු ලක්ඛීයං මනං.
- 87 තෙසං කතතා ච කම්මඤ්ච - නබ්බන්තං නාමජාතියං,
ගොසු ච දුග්ගා මානෙසු - ගතො දුබ්බෙසු ආගතො.
88 ජනකො සම්පාපකො හෙතු = ඤාපකො 'ති තිධා මනො,
බීජාය අබ්බරො ජාතො - තීරං නාවාය පාපුණී.
- 89 සභාවො බ්‍යතිරෙකො ච - කාරියො ඤාපකො තිධා,
උණ්හතතා සිත්තතා අග්ගි - ධුමාය ඤීති ඤායති.
- 90 කාල 'ධාන වසා වෙ ති - අව්වන්ත සංයොගං මනං,
මාසඤ්ච යොජන 'ද්ධානං - සජ්ඣායති 'ති ඤායති.
- 91 විසෙසනං විධා තෙසං - තුල්‍ය භින්න පපභෙදතො,
නිලොක මනිතො නාමො - ගොතෙත්ත ගොතමො භවෙ.
- 92 යසෙස 'කත්ථ විභතතිත්තං - එකසංඛ්‍යා ක්‍රියා පි ච,
සමාන ලිඛිතා වෙච - තුල්‍යා 'ධිකරණං මත
- 93 ආයයා 'සසිභාවො ච - තබ්බාවො තබ්බිසෙසනා,
ධම්මාධාර එලානං ච - එකතා ති ජධා මනං
- 94 රතෙතා පටො සුවො සෙතො - කරි හන්ථි බුද්ධො ජිනො,
නිලො වණ්ණො අලෙඛො පාතො - සිහො අතිල 'සෙසා නරො.
- 95 අමිලො ගරුකො හොති - ලහුකො කටුකො රසො,
ගද්ධතං සුසංයුත්තං - ඔසධං දුයුත්තං විසං.
- 96 තතියා වෙච ඡට්ඨි ච - සත්තම් වෙති භෙදතො,
භින්නා 'ධිකරණා නත්ථ - තිවිධනති විජාතියා.
- 97 ගොතෙත්ත ගොතමො නාමො - එකුත්තංසා වයසා,
රඤ්ඤ 'ව පුරිසො හොති - නසෙට්ඨි බ්‍රාහ්මණා 'දිනං,
ගෙහෙව තිසිනො හොති - න සාලාදිසු බ්‍රාහ්මණො.
- 98 අට්ඨාරසති සිපෙපති - සම්පතො ඉමිනා අහං,
කාරණෙති සමානෙති - වස්සුසු පගතො භවෙ.

සප්පයොගං කාරකහෙදං සමත්තං.

සි මා පො.

- 99 සමාසීයනති නාමාති - නාමානං සමසනං තථා,
සමාසො නාම විඤ්ඤායො - සමසන වසෙ 'කධා.
- 100 සමාසො ච විධා හොති - නිව්වා 'නිව්වසමාසනො,
අරිඤ්ඤො දීපඛකරො - මුනිඤ්ඤ 'දි තිදස්සනං.

- 101 සමාසො ව චිධා හොති - ද්‍රවතා ද්‍රවත වසා 'ථවා,
මුනිඤ්ඤෙ ගොධනො වෙති - ගවමපති නිදසස්සනං.
- 102 සමාසො ව චිධා හොති - යුතතා 'යුතත වසා 'ථවා,
නිදසස්සනං මුනිඤ්ඤ 'දි - අස්සඛි හොජ්ජා 'දිකං.
- 103 සමාසො ව නිධා හොති - සඤ්ඤ 'ස්ථ හෙදතො ජුත,
අස්සඛි හොජ් උරසි - ලොමො නිද්‍රපපලා 'දිකං.
- 104 ආදි මජ්ඣිමනිකායං වා - ලොපතො නිවිධො භවෙ,
දතො අස්සරපො රූපං - ඉදං නෙසං නිදසස්සනං.
- 105 පුබ්බු 'තතරු භයඤ්ඤානං - පධාන 'ස්ථපධානතො,
චතුධා තිලොකං රාජ - පුතො 'ජෙළු ක ගොධනො.
- 106 අබ්‍යසිභාවො-දිගු-වඤ්ඤ - කම්මධාරය මෙ වච,
තප්පරිසො ඛුබ්බිති - සමාසො හොති ඡබ්බිධො.
- 107 යථාරූපි තිලොකඤ්ඤ - සමණ්‍යාගමණො 'දයො,
නිද්‍ර 'පපලං රාජපුතො - ලම්බකණ්ණො යථාකකමං.
- 108 සතො 'බ්‍යසි යථාරූපා 'බි - මාතරා 'ධිරූපකං,
යථාකකමං නිබ්බානු 'ප - නගරං අධිනවකං.
- 109 දිගු චිධා සමාහාරා - සමාහාර වසෙන ව,
තිලොක නතු සමාහාරං - පඤ්ඤි 'ස්ඤ්ඤාති වා 'සමා.
- 110 වඤ්ඤ චිධා සමාහාර - ඉතරිතර යොගතො,
අජෙ 'ලකං සමාහාරො - සමණ්‍යාගමණො 'තරො.
- 111 විසෙසන-පුබ්බ-පරු - භය පදං සම්භාවතා,
උපමා 'වධාරණ ඤ්ඤ - කු-න-පා 'දි පුබ්බං නව.
- 112 නිද්‍ර 'පපලං යථා තංති - යථාකකමං ගණ්ණ 'තතමො,
සණ්ණ පුබ්බම ධම්මො ව - තථාව හෙතු පච්චයො.
- 113 සංඛ සෙනං ගුණො යෙව - ධනං ගුණධනං තථා,
කුපුතො කු අභාවො ව - පාවචනනති ඤ්ඤාති.
- 114 තප්පරිසො චිධා හොති - පඨමා මා 'දිහෙදතො,
පඨමා මුග්ගහණො හොති - අමා 'දි භූමියං ගතො.
- 115 පඨමා ව චිධා හොති - දිගු-තුලා 'ස්ථ හෙදතො,
අපඤ්ඤාදි දිගු ව - තුලා 'ස්ථ ව අමුග්ගහණො

- 116 අමා 'දි ඡබ්බිබ්බො හොති - දුතියා තතියා 'දිතො,
නිදසස්සනං යථා තස්ස - එවං ඤෙය්‍යං විජානතා.
- 117 භූමිගතො දෙවදත්තො - කඨිනදුස්ස මාදිකො,
අතතජො රාජපුත්තො - ගාමවාසී යථාකකමං.
- 118 බහුබ්බිති විධා හොති - තග්ගුණො 'තග්ගුණ හෙදතො,
ලබ්බකණ්ණො 'දි තග්ගුණො - පබ්බතා 'දි අතග්ගුණො.
- 119 අඤ්ඤපද පහෙදෙන - ආදි-මජ්ඣ-නතතො තිධා,
පතතගත්ථො අනතතො ච - ඡිත්තගත්ථො යථාකකමං.
- 120 සත්තවිධො බහුබ්බිති - පඨමා 'දි වසා පන,
නිශ්‍රොධ පරිමණධ්‍රො - ආගත සමණො තථා.
- 121 ජිතින්ද්‍රියො දිත්තසුංකො - නිශ්ශත ජනකො තථා,
ලබ්බකණ්ණො සුසංසො 'ති - යථාකකමං විජානියා.
- 122 වන්දෙන දිගුතා කම්ම - ධාරයෙන සම්මිච්චියො,
තුල්‍යත්ථ වාචකා සෙසා - නාමා 'නුරූප වාචකා.
- 123 කම්මධාරයො වන්දෙ ච - තප්පරිසො ච ලාභිනො,
තයො පරපදෙ ලිඛිතං - බහුබ්බිති පද 'නතරො.
- 124 දිගු වා 'බ්‍යසිතාවො ච - නපුංසකො 'ව නියතා,
වාචකා පන විඤ්ඤය්‍යා - විහතති-පද-රූපතො.
- 125 පුඤ්ඤානා 'නෙත සංසාර - සංඛෙප කාරකො භවෙ,
අහෙජ්ජ පරිසො පඤ්ඤා - සතිමා ච භවාභවෙ.

සප්පයොගං සමාස හෙදං සමන්තං.

න බ් නං

- 126 තෙසං සද්දසම්මානං - භිත්තා 'නුකුලකං ථවා,
තෙසං සිස්ස සම්මානං - තඨිත නති පවුච්චති.
- 127 සාමඤ්ඤ-බ්‍යය-භාවෙන - තඨිතං තිවිධං භවෙ,
සාමඤ්ඤං විවිධං තත්ථ - ලිඛිතති වචනෙති ව.
- 128 අබ්‍යයනතු තථා නෙව - භාවො භාවෙන යුත්තකො,
වාසිසා 'දි තථා තතාදි - ඔපමාදි නිදසස්සනං

- 129 ගොතන-තර-රාග-ජානාදි - සමූහ-සාන-නිසිනං,
උපමා-බහුලං-සෙට්ඨං - අසං 'නි-පකති-පුරණං,
සංඛ්‍යා-විභාගං-සාමඤ්ඤං - පණ්ණරස විධිං භවෙ.
- 130 වාකෝ තු විජ්ජමානස්ස - පදස්සා 'ගම්ම ලොපනං,
නාති නාමාති ඤෙය්‍යාති - බුච්ඡිමනෙතති තං යථා.
- 131 වාසිට්ඨං-නාචිකං-නීලං - පුරිමා-ජනනා තථා,
රජනීයං-දුට්ඨලං ච - බුමාසිතත්ත මෙව ච.
- 132 අභිජ්ඣාලු ච සෙට්ඨං ච - සඬො මණ්ණියං තථා.
පඤ්චමො ච විකං විධා - ඉදං තෙසං නිදස්සනං.
- 133 ණො ණායනො ච ණානො ච - ණෙය්‍යො ණී ච ණීකො තථා,
ණවො ණෙරො ච ණෙයා වෙ ති - නව ගොතෙන පතිට්ඨිතා.
- 134 ණීකො ණීයො ති වෙ යෙව - තරතා දිමි ජාතිනො,
ණො ච රාගෙ ඉමි 'කි 'යො - ජාතිමි වතුරො කියො.
- 135 කණ්ණො නා සමූහෙති - සාණි යො ලො ච නිසිනෙ,
ආසිතතෙතා උපමායං - ආලු ච බහුලෙ තථා.
- 136 තර-තමි-'සි-කි-'සි-'ට්ඨං - පඤ්ච'නෙ විසිඬෙ නව,
වි-සො-සි-ඉක-ඊ-රො-ණො - වනතු මනතු අසංනිසං
- 137 මයො ච පකතියමි - පුරණෙ මි-ථ-සා-නියො,
සංඛ්‍යානෙ කො ච ධා සො - වෙ විභාගෙ පච්චයා ධිතා,
සාමඤ්ඤ පච්චයා ඵලං - ඡතාප්පි භවනති 'මෙ.
- 138 සිකකාය ධාරියො භාරො - යථා කාපේන ධාරිනො,
විනෙත 'වං වචනත්ථාය - වාසාමජේඣ භවනති තෙ.
- 139 වාකෝ තු විජ්ජමානානං - ලොපා පද විභතතිනං,
දුට්ඨෙ අනෙ වදනාති - පණ්ණිතෙති විජානියා.
- 140 මණි 'කුතා 'තපෙ අගති - තමි නඬෙ න නසසති,
තට්ඨ පද විභතතිමි - පච්චයත්ථං පට්ඨවරෙ.
- 141 ථා-ව ථනාචි-ථං-නො-ත්‍ර - ථො-ධි වො හිං ච හං පිච,
හිංවනං හංවනං හිං ච - හො-ධො-ද-දුති-දුචනං.
- 142 වචි ව වචනං වා 'පි - රහාචි ව රහාවනං,
රති-බුතා-'ජජ-ජජ-ජො-නාඬ - විසප්පවයා 'බ්‍යයෙ.
- 143 ණා-තන-නා-තනන-තනං-නිං-ණීලං ණීකං ණීයං කණ්ණො,
භාවෙ 'කාදස තිට්ඨනති - පඤ්චා 'සිති සමූහනො.

- 144 භාවෙ තු භාවන්‍යො නාම - ජාති ගුණ ක්‍රියා තථා,
නාමං දබ්බනති පඤ්ඤා නෙ - සද්දමනතා විජානියා.
- 145 ලහෙයං නෙත පුඤ්ඤාන - අනුකුල මිත්තා 'දිකං,
කරෙයං පසත්ථං කම්මං - සඬාදි ඉන්ද්‍රියො භවෙ.

සප්පයොගං නබ්බිනහෙදං සමත්තං.

ආබ්‍යාතං

- 146 ජොතනති පච්චයා වෙ ත්ථ - ආබ්‍යායනති විභතතියො,
භාවං කම්මං ච කත්තාරං - ආබ්‍යාතනති පච්චවති.
- 147 අත්ථානං වාචකා තත්ථ - අභිභොනති විභතතියො,
පඤ්ඤාමි වත්තමානා ච - සත්තමි ච තියත්තති,
අජ්ජනති පරොක්ඛා ච - කාලාති භවිස්සනති ච.
- 148 තාසෙව 'කෙ 'කා දුට්ඨා භොනති - පරස්සපද මත්තහො,
පුබ්බෙ ඡ ඡ පරස්සාති - පරෙ ඡ ඡ ච මත්තහො.
- 149 තෙසෙව කෙ 'කා තිට්ඨා භොනති-නාම තුල්භා 'මහ යොගහො,
පුබ්බෙ මජ්ඣෙකි පරෙ වෙ වෙ-නාම තුල්භා 'මහ යොගිකා.
- 150 තෙසෙව කෙ 'කා තිට්ඨා භොනති - පුරිසහෙදතො පි ච,
පුබ්බෙ මජ්ඣෙකි පරෙ වෙ වෙ - පඨම මජ්ඣිමු 'ත්තමා.
- 151 තෙසෙව කෙ 'කා 'පි දුට්ඨා - වචන හෙදතො පන,
තෙසු පුබ්බා පුබ්බා එකා - පරා තු බහුවාචකා.
- 152 විභතති ජාතීනො අභි - සොළස පදතො සිග්ගං,
අභිතාලීස යොගෙන - තථෙ 'ව පුරිසෙත ව.
- 153 ඡත්තවුති 'ති භොනෙත්තං තෙ - වචනස්ස පහෙදතො,
පරො පුරිස හෙදෙන - අසීති 'ති පකාසිතා.
- 154 ති-සි-ථ-ඤ්ච-ති-මි-ම-ඤ්ච - සි-මි-මං-ති-සි-මං-තථා,
ත්තං නති-සි-ථ-මි-ම ඤ්චෙ ති - පඤ්චවාරා පකාසිතා.
- 155 වත්තමානා පච්චුප්පනෙත - භවිස්සනති අනාගතො,
පඤ්ඤාමි සත්තමි තීසු - අතීතෙ භොනති සෙසකා.
- 156 පරස්සපද මා බ්‍යාතං - කත්තනො යෙව වාචකං,
අත්තනොපද මා බ්‍යාතං - භාවෙ කත්තරි කම්මති.

- 157 බ-ජ-සා-ආසි 'යා-ණෙ-ව - ණයො-ණාපෙ-ව ණාපයො,
අලො-ණයා-රා 'ලො යො ව - අකාරා වෙ ඉවණණකා.
- 158 එ ඔ කාරා යො ණු ණා ව - උණා නා ව පප ණනා තථා,
ඔ සිරා ණෙ ණයා වෙති - පච්චයා එකතිංසි 'මෙ.
- 159 නෙසු ණෙ ව ණයො ණාපෙ - ණාපයො ව අලො තථා,
පඤ්ඤා 'නෙ කාරිතෙ යෙව - සෙසා අකාරිතෙ ධිනා.
- 160 ජොතකා පච්චයා නෙ ව - විකරණා පකාසිනා,
නිගගතිතඤ්චි 'වණෙණා ති - ආගමා වෙ පකාසිනා.
- 161 භවෙය්‍යං නෙත පුඤ්ඤාන - ස්වාකකාත ධම්මිකො අහං,
බාලානං ජොතකො වෙව - සඛා බලාදිකො පිව.

සප්පයොගං ආබ්‍යාධිහෙදං සමන්තං.

කිතකං

- 162 කකිං කිරති සිසානං - හිතං වා යං පකාසති,
ඤ්ඤාසා හෙතු භූතං නං - කිතකනති පවුළවති.
- 163 කිතකං තිවිධං තත්ත්වං - කිත කිවුළු 'භයං කමා,
කතතරි භාව කමෙමසු - තිසු නෙ වාචකා මනා.
- 164 යො කාරොති 'ති කතතා ව - පච්චයෙ ති පචිතා,
කාතවෙ ඉති කතතුඤ්ච - ඉදං නෙසං තීදසානං.
- 165 තත්ත්වං 'කාරො ව ණො-ණෙ-ව - කා 'වි ඝි රම්ම ණි යු රු,
ණුකො රො තබ්බ වා 'නියො - ණොතො නෙයොතා රිච්ච යු ති ව.
- 166 අ ති ව රිච්චයො නො ව - තාවි තචනතු නා බ පි,
තවෙ තුං තුන කාන කා - මාන 'නොතා රිතු රාතු ව,
තුකො ජතතිංස සාමඤ්ඤ - නාමතො ගොනති පච්චයා.
- 167 නෙසෙව කාරො තයො ණො ව - වතසෙසා කා 'වියොදුවෙ,
රු තා දුවෙ තයො යුති - පඤ්චතාලීස අත්තො.
- 168 තත්ත්වං 'කාරො ව ණො ණි ව - කාවි රු නො ණුකො වි'නො,
අනොතා රි තු දසෙකෙ ව - කතතරි යෙව ඤ්ඤති.
- 169 තබ්බා 'නියා ණො රිච්චා ව - රිච්චයො වා 'පි පච්චයා,
පඤ්චිමෙ භාවකමෙමසු - මානො කතතරි කමෙති.

- 170 සෙසා එකු 'නවීසා ව - පව්වයා තිසු ජායරෙ,
තවෙ තුං තුන තින තින - භාවෙ බ්‍යාකරණෙ මනා.
- 171 අනෙකා තු වතනමානමි - අතීතෙ තවනාදයො,
මානො තු වතනමානා 'නා - ගතෙ සෙසා තිකාලිකා.
- 172 කතතු කම්මඤ්ච කරණං - සම්පද්‍යා මපාද්‍යනං,
අභිකරණ භාවො ති - සන්නධා සාධනොන තු.
- 173 යො වාකොස කාරකො කතනා - පසිඬො සො ව ලබනති,
කතතු සාධන මිරනති - සෙසෙ සව පි අයං නයො.
- 174 උද්ගරණ මෙනෙසං - කත මනති තු ප්‍රච්ඡිහො,
කතතු කම්මාදයො එව - දසෙසනබ්බා යථාකතමං.
- 175 වුතනා 'වුතනවසා කතතු - විධා බුඬො තු තිසුසො,
සුඬි හෙතුචසෙතා 'පි - නාමං එව පකාසිතං.
- 176 ධාතු-ධාතී ත්තො-වෙ ව - බුඬො සත්ථා පකාසිතා,
සපද්‍ය සපද්‍යො වෙ ව - බුඬො එව පකාසිතො.
- 177 නාමා 'නුරුප්පො වෙව - දසෙසනබ්බා වච්ඡා පිව,
කිතක වාචකො සෙව ව - දසෙසනබ්බා විජානනා.
- 178 භවෙයං නෙන පුඤ්ඤෙන - කඤ්ඤා විතරණා සකකා,
ලොභො දෙසො ව මොහො ව - තනුකා ව භවාභවෙ.

සප්පයොගං කිතකපෙදං සමතනං.

නිසීතො කව්‍යායන හෙදෙ.

භාවාචි කෞමුදි

කාව්‍යායන හෙද වණිතාව.

කාව්‍යායන හෙදය නම් ග්‍රන්ථය කාවැටි වූ ශ්‍රීමත් “යස” සථිර පාදයෝ ග්‍රන්ථයෙහි ඉඟට දෙවනානුසාරණය කරන්නාහු “ජිනමාරාදිකං” යනාදිය කීහ.

“අහං බුබං වජ්‍ජිකා කාව්‍යායන හෙදං පවත්තාමි” යනු ක්‍රියාකාරක පදසමෘතිය යි.

1-2 භාවය:- පස්මරුන් දිනු බුදුන් හා අවිද්‍යාකාරය නැති කරන ධර්මය ද, උතුම් සංකල්පය ද, බුදුරදුන් ගුණ වැනු මහා කාව්‍යායන සථිරයන් ද වැද ආධුනිකයන්ගේ ප්‍රයෝජනය පිණිස උද්ගරණ සහිත වූ මේ කාව්‍යායන හෙදය සැකෙවින් කියන්නෙමි.

වණිතාව:- මේ භාවාචයයෙන් මහලාවරණය හා ග්‍රන්ථ ප්‍රයෝජනය ද දක්වා ලූ හ. “සච්ඡායාමි කුච්චිත ප්‍රණීපතොභව දෙවනාමි” යනු පුරාණෝකති හෙයින් තමන් කරන හැම සුඛ වැඩකදීම පළමුකොට ඉටුදෙවියන් සිහිකිරීම පෙරදිග නුවණැති යන්ගේ ගතියකි. මෙහිදී ද ඔහු ඒ මග ගත්හ.

“කාව්‍යායන හෙදං” යන්නෙන් සංඥාව ද, “සොතුජනානං” යන්නෙන් නිම්නතද, “අහං” යන්නෙන් කතෘද, “යපපයොගං-යජාරහං-සමාසනො” යන පදයන් ගෙන් ග්‍රන්ථ ප්‍රමාණය ද, “අකාය” යන්නෙන් ප්‍රයෝජනය ද, යන සංඥාදී අභි පවකය මේ භාවාචයයෙන් දැක්වූ හ.

3 භාවය:- යමෙක් සීඝ්‍රම ආදියම කෙරේය යි රටේ පැතුරු නේ ද හේ කවිව නම්. කවිවගේ පුතු කාව්‍යායන නමැ යි හඳුන්වති.

වණිතාව:- දිවි පැවැත්ම පිණිස ගවයන් රැකීම- වෙළඳම ආදිය නොකොට සී ඝ්‍රම ආදිය කරන තැනැත්තෙක් කවිව නමින් ප්‍රකට විය. ඒ කවිව නම් තැනැත්තාගේ පුත්‍රයා කාව්‍යායන නම් විය. මහා කාව්‍යායන රහතන් වහන්සේගේ පියා ගොවියෙකි. ඒ නිසා උන්වහන්සේ ඒ නමින් පළවීම සුකති සුකත වේ.

කවති: (කසිකමාදිනා) දිපතීනි= කවො, කවටයා අපවටං,
කවටයනො. “කව-දිතීයං” යන ධාතුයෙන් සිඬ නාමයෙන්
පරව අපතාසාචියෙහි “ණායන ණාන වචනාදිනො” යන සූත්‍ර
යෙන් වූ ණායන ප්‍රත්‍යයෙන් සිඬයි.

4 භාවය:- කවටායන තෙරුන් කළ ව්‍යාකරණ පොතද
ගත් කතුටරයා ගේ නමින් ම පළවිය. කවටායනයා ඉදං=
කවටායනං. මෙය කවටයාගේ ය යන තභිත වචන වසයෙනි.

වණ්ණා:- යමක් නිපද වූ නැතත්තා ගේ නමින් ම ඇතම්
දෙය ප්‍රකටවීම සිරිතකි. මොගගලලායන” හිමියන් කළ වියරණ
පොත “මොගගලලායන” යන නමින් පළවිය. “මහිසයා ඉදං=
මාහිසං” යනු ව්‍යාකරණකාරයන් මෙහිදී ගත් මගය. “ණ ධාතූ
නොන රතනං නයොද මඤ්ඤකොසු ව” යනු ඔවුන් ඒ පිණිස
දක් වූ සූත්‍රය. මේ රීති අනුව කවටායනය යනු පළවීම
සහෙතුක මැයි.

5 භාවය:- යථොක්තනිරුකති ග්‍රන්ථයෙහි සඤ්ඤා, නාම, කාරක
සමාස, තභිත, ආබ්‍යාස, කිතක, උභණක යැයි ව්‍යාකරණ ක්‍රම
අටක් වේ.

6 භාවය:- දක්ෂ වඩුවකු යමිසේ ලී දෙකක් සැස-කපාගෙන
අතරක් නොපෙනෙණ ලෙස එකට සමබක කෙරේ ද? එමෙන්
පද දෙකක් අතර නොපෙනෙණ සේ ලොපාදෙසාදියෙන් එකට
ගැලපීම සඤ්ඤා නම් වේ.

වණ්ණා:- සඤ්ඤා මේ ආකාර යැයි හඳුන්වන “යස” සථවිර
පාදයෝ ව්‍යක්ත උදහරණයෙකින් එය දක්වාලූහ. වණ්ණයෙන්
හා කාලයෙන් බාධාවක් නොමැති යමිසි පද දෙකක් ලොපා
දෙසාගමාදියෙන් එකතුකොට එක පදයක් සේ ගලපා කීම
සඤ්ඤා නම්. වඩුවා ලී පුරුද්දන්නාක් මෙනි. හේ වෙනස් වූ ලී
දෙකක් යතු ගා-කපා මනාව අතරක් නොපෙනෙණ ලෙස ගලපයි.
වණ්ණයෙන් හා කාලයෙන් බාධා ඇති නැත සඤ්ඤා නොවේ.

වණ්ණ ව්‍යවධානය = අකෙතාවර්ග “ං” + අවධි මං

කාල ව්‍යවධානය = “ථනා + අප්‍රමාදං,

7-8 භාවය:- ස්වරසනී, බ්‍රහ්මරසනී, වාතරසනී යන සනී තුනෙකි. ස්වරයන් පිළිබඳ ලොප්ආදේශාගමාදිය විමෙන් සිදුවන සනී ස්වරසනී නම්. බ්‍රහ්මරසනී සමාන ලොප්ආදිය විමෙන් සිදුවන සනී බ්‍රහ්මරසනී නම්. ඡන්දස රූකගැනීම පිණිස හෝ වාක්ශලිභවතාවය පිණිස කරන සනී වාතරසනී නම්.

9 භාවය:- සුගමයි.

චණ්ඩාව:- සමා + ඉධ = “සරාසර ලොපං” යන සුත්‍රයෙන් පූජි ස්වරලොපය හා “දිසං” යන සුත්‍රයෙන් පරස්වර දිසිය විමෙන් “සබ්ධ” යි සිඛයි. ස්වරසනීයට උද්ගරණයි.

කිංසු + ඉධ = “වා සරො අසරූපා” යන සුත්‍රයෙන් පරස්වර ලොපය හා “පුබ්බා ච” යන සුත්‍රයෙන් පූජිස්වර දිසිවිමෙන් “කිංසුධ” යනු සිඛයි. මේ ද ස්වරසනීයට ම උද්ගරණයෙකි.

තං + හි = “ඵභෙඤ්ඤං” යන සුත්‍රයෙන් හකාරය පරකල්හි බිඤ්චට ඤ්ඤාදේශවිමෙන් “ඵඤ්ඤ” යනු සිඛවිය. ව්‍යංජන සනීයට උද්ගරණයි.

සෙය්‍යත්තිකො + අකඛර පදමතො = “යද නුපපනනා නිපානනා ඛිපකනනි” යන සුත්‍රයෙන් ඛිපනනනිලකා වාතතාගත ලක්ෂණ රූකිම පිණිස අකඛර ශබ්දලොපයෙන් “සෙය්‍යත්තිකො පදමතො” යනු සිඛවී. වාතන සනීයට උද්ගරණයෙකි.

10 භාවය:- යථොක්ත සනීය ලොපසනී, ආදේශසනී, ආගමසනී, විකාරසනී, ප්‍රකෘතිසනී, දීඝිසනී, හ්‍රස්වසනී යන සභා විධි වේ.

චණ්ඩාව:- ලොප්ආදේශාගමාදි වශයෙන් සනී (7) සතකි.

සනී.	උද්ගරණ.	සනී.	උද්ගරණ.
1 ලොපසනීය =	සබ්ධවිශය	4 විකාරසනීය =	බඤ්ඤසව
2 ආදේශසනීය =	ස්වයස	5 ප්‍රකෘතිසනීය =	ආනන්ද + අනිච්ච සඤ්ඤා
3 ආගමසනීය =	අනන්දභවං	6 දීඝිසනීය =	යානිධ
7 හ්‍රස්වසනීයට “යථවිච්ච” යනු උද්ගරණයි.			

හාමය:- ලොපසනී තුන (3) ක් ද, ආදෙශසනී තුන (3) ක් ද, ආගමසනී තුන (3) ක් ද, විකාරසනී දෙක (2) ක් ද, ප්‍රකෘතිසනී දෙක (2) ක් ද, දිඝිසනී දෙක (2) ක් ද, භ්‍රෂ්ඨසනී දෙක (2) ක් ද සි යමොක්ක සප්තවිධසනීය සතලොස් (17) වැදූරුම් වේ.

12-13- **හාමය:-** ස්වරලොප, බ්‍රහ්මලොප, නිග්ගහිතලොප යයි ලොපසනීය ත්‍රිවිධ වේ. 1 “යසසිඤ්ඤාති” - “ව්‍යාකාරොමෙ” යනු ස්වරලොපසනීයට ද, 2 “ඵවංස” - “අග්‍යාගාරං” යනු බ්‍රහ්මලොපසනීයට ද, 3 “තාසාහං” යනු නිග්ගහිතලොප සනීයට ද උද්ගරණයයි දතයුතු වේ.

වණිතා:- ස්වර ලොප්වීමෙන් සිදුවන සනී ස්වරලොපයයි ද, බ්‍රහ්ම ලොප්වීමෙන් සිදුවන සනී බ්‍රහ්මලොපයයි ද, නිග්ගහිතය (බිඤ්ඤ) ලොප්වීමෙන් සිදුවන සනී නිග්ගහිතලොපයයි ද, වෛශ්‍යාකරණයෝ හැඳින් වූහ.

1 යසසි x ඤ්ඤාති = “සරා සරෙ ලොපං” යන්නෙන් පෙර සර ලොප්වීමෙන් “යසසිඤ්ඤාති.” යනු සිදුවිය. ස්වරලොපයට උද්ගරණයි.

2 ඵවං x අග්‍යා = “පරො වා සරො” යන සූත්‍රයෙන් පරස්වර ලොපය හා “බ්‍රහ්මො ව විසංඝ්‍රාහො” යන්නෙන් විසංග්‍රාහ ආදි ස්වරලොපයද වීමෙන් “ඵවංස” යනු සිදුවේ. ව්‍යාකාරලොපයට උද්ගරණයි.

3 තාසං x අහං = “කවිලොපං” යන්නෙන් නිග්ගහිතලොපය හා “දිඝං” යන්නෙන් දිඝිද වීමෙන් “තාසාහං” යනු සිඛිවිය. නිග්ගහිතලොපයට උද්ගරණයි.

14 **හාමය:-** ආදෙශසනීයද, ස්වරාදෙශ-බ්‍රහ්මාදෙශ-නිග්ගහිතාදෙශයයි ත්‍රිවිධවේ. ම්‍යායං=තාසාහං, ඔනාමො, නමහං යනු උද්ගරණයි.

වණිතා:- 1 මෙ + අයං = “යමෙදන්තස්සාදෙසො” යන සූත්‍රයෙන් ඵකාරයට යකාරාදෙශය හා “දිඝං” යන්නෙන් දිඝිවීමෙන් ම්‍යායං යනු සිඛිවිය. ස්වරාදෙශ සනීයට උද්ගරණයි.

2 අව + නමො = “ඔ අවස්සා” යන සූත්‍රයෙන් ඔකාරාදෙශ වීමෙන් ඔනාමො යනු සිඛිවිය. ව්‍යාකාරාදෙශසනීයට උද්ගරණයි.

3 නං x අහං = “මදසරෙ” යන සුත්‍රයෙන් නිග්ගහිතයට මකාරා දෙශවීමෙන් නාමහං යනු සිඛවිය. නිග්ගහිතාදෙශ සන්ධියට උද්ගරණයි.

15 භාවය:- ආගමසන්ති තුනෙකි. ස්වරාගම සන්ති-බ්‍යජනා ගම සන්ති-නිග්ගහිතාගම සන්ති යි. 1 අතිප්පගොඛො- 2 නාසිමස්ස 3 පුබ්බංගමං යනු උද්ගරණයි.

වංශිකා:- අතිප්ප x ඛො = “කව්ඛබ්‍යජනෙ” යන සුත්‍රයෙන් ඔකාරාගම හා “යවමදනානරලා වාගමා” යන්නෙන් ගකාරාගමද වීමෙන් “අතිප්පගොඛො” යි සිඛයි. ස්වරාගමසන්ධියට උද්ගරණයි.

2 න + ඉමස්ස = “යවමදනානරලා වාගමා” යන්නෙන් යකාර ආගම වීමෙන් “නාසිමස්ස” යනු සිඛවිය. ව්‍යජනාගම සන්ධියට උද්ගරණයි.

3 පුබ්බංගමං = “නිග්ගහිතසංඛ” යන සුත්‍රයෙන් නිග්ගහිත (බිඤ්ඤ) ආගමවීමෙන් “පුබ්බංගමං” යනු සිඛයි. නිග්ගහිතාගම සන්ධියට උද්ගරණයි.

16-17 භාවය:- ස්වර විකාරසන්ධිය, බ්‍යජන විකාරසන්ධිය යි විකෘතිසන්ධි දෙකෙක් වේ. ප්‍රකෘති සන්ධිය ද ස්වර ප්‍රකෘතිය, බ්‍යජන ප්‍රකෘති ය යි විවිධ වේ. “නොපෙනි-එකමිදුහං” යනු විකෘති සන්ධිත්ව ද, “කො ඉමං-මනො පුබ්බංගමා” යනු ප්‍රකෘති සන්ධිත්වද ක්‍රමයෙන් උද්ගරණයි.

18-19 භාවය:- සතිඥෙස, අතිඥෙස ය යි ත්‍රස්ව සන්ධියෙහි හෙද දෙකක් ද, සතිඥෙස දීඝ, අතිඥෙස දීඝ ය යි දීඝිසන්ධි දෙකෙක් ද වෙති.

සංඛි	උද්ගරණ
1 සතිඥෙස දීඝි	සඬ්ඛ
2 අතිඥෙස ,,	මුනිචරෙ
1 සතිඥෙස ත්‍රස්ව	සඬ්ඛ
2 අතිඥෙස ,,	භොවාදි (ගුණෙන)

20 භාවය:- අටවාදුරුම් ස්වරයන් පරකල්පි ලොප්කරන ලද පුළුස්වරයෝ සුසංඛ (64) කි. පරස්වරයෝ දෙපනසෙ (52) කි.

ආගම වන්නා වූ බ්‍යජනයෝ ද සිව්සැට (64) කි. (ආදේශ, ආගම, විකාර, ප්‍රකෘති, දීඝ, ත්‍රස්ස) යන මොහු ලැබෙන පිළිවෙලින් ගණන් ගත යුත්තාහ.

වණිතා:- අකාරය පරකල්හි ආරය ආදි සවර අටද, එසේම ආකාරාදි සවර පර කල්හිද සුළුසවරයක් ලොප් වෙති. ඔහු සුසැටක් මේ අයුරින් ලැබෙති. “සරා ආර ලොපං” යන සූත්‍රයෙන් මොවුන්ගේ ලොපය වන බව දැනුයි. අකාරයා කෙරෙන් පරවූ ආ, ඉ ආදි සභා සවරයන් ලොපයෙන් පරසවරලොප සකි දෙපනසෙක් දක්නා ලැබේ. “පරො අසරාසා” යන්නෙන් මොවුන්ගේ ලොපය වේ.

21 **භාවය:-** කාලයෙන් හා වණියෙන් බාධාවක් ඇති කල්හි සකිකාසී නොවේ. ගාථාවන්හි දෙවන පාදයාගේ අන්තරාක්ෂරය හා නෙවන පාදයේ ආද්‍යක්ෂරය කාලයෙන් අතර ඇත්තේය.

25-23 **භාවය:-** සරලයි.

වණිතා:- මෙහි “ස කිං එව” යන තත්හි සවරයා පරකල්හි ඉවණියට යකාරාදේශය නියමිතවුවත් නියතනිතය තත්මධ්‍යයෙහි පැනෙන හෙයින් සකි නොවීය. (6) ව්‍යාගයට ලියූ වණිතාව බලනු.

24 **භාවය:-** මා ප්‍රයෝග සහිත වූ සන්ධි හෙද දැක්වූ පිනෙන් සියුම් ඡවිවණි ඇත්තෙක් වෙමිවා! වාක්ශ්ලිභ්වතායෙන්ද යුක්තවෙමිවා! පෙපශුන්‍ය වචන නැත්තෙක් දී වෙමිවා.

උද්ගරණ සහිතවූ කවචායන හෙදයෙහි සකි කාණ්ඩය නිමි.

නාමහෙද.

භාවය:- යම් පද කෙනෙක් අභිය කරා තමා (වාචකකයෙක්) නැමෙත් ද, තමා (වාචකයෙක්) අභිය හෝ නම්වත් ද, එබඳු පදයෝ නාම නම් වෙති. මෙසේ නැමිම් භාව ලක්ෂණයෙන් (පුරිෂාදි) නාමය එකවිධ වේ.

වණිතා:- **නාම.** නම:-නම්නෙ යන බාහුහු කෙරෙන් පරව “ණ” ප්‍රත්‍යය වීමෙන් සිදුවූ කිහිප පදයෙකි. නාමය හඳුන්වන

අනුභූති ස්වරූපාලායයීයෝ “විභතතිරතිතං ධාතුච්ඡේදන
ඤ්චාම් චච්ඡන්දරූපං නාමොච්ඡන්තෙ.” යි විභතති රහිතවූ ධාතු
වෙන් තොර වූ අඵචත් ශබ්ද රූපය නාම නමැති පැවසූහ. හුදු
ධාතුවත් ප්‍රත්‍යයත් එකතුවීමෙන් සිඛවූ ශබ්ද ස්වරූපය අඵචත්
විය හැක. එබඳු බ්‍රහ්මය නාදිය නාමයයි හැගේ. නාම යනු ද්‍රව්‍යයට
තමෙකැ යි බ්‍රහ්මප්‍රියාලායයීයෝ “නාමං දක්ඛාතිධානං” යි කිහ.

නැමම් භාවය:- යම්කිසි ද්‍රව්‍යාදියක් දැක්මෙහි හෝ, එබන්දක්
පිළිබඳ ඇසීමෙහි හෝ, ඒ අභිධාන අභිධේයයන් අනුව මේ කුමක්
දැයි සිතන තැනැත්තාගේ සිත පළමුවෙන් ඒ අඵය කරා නැමෙන
බැවින්, ගව-පුරුෂ ආදී පද්‍යම්යකැ යි බුද්ධි ඇතිවේ, එය අඵය
කරා නැමීම් භාවය වේ. එසේ නැමෙන ගව ආදී පද්‍ය නාම නම්.

26 භාවය:- එකවිධ වූ නාමය අනුචිතාමය-රූඤ්චාමය යි
දෙපරිදි වේ. පංසුකුලිකො-තිස්සො යනු පිළිවෙළින් උද්‍යතරණයි.

චණ්ඩා:- අනුචි නාමය-අඵයට අනුව පවත්නා නාමය අනුචි
නාමයයි. පංසු වියාති = පංසු, පංසුවියකුලො=පංසුකුලො, පංසුකුලං
ධාරෙතිති පංසුකුලිකො. පස් මෙන් සලකාගත් රෙදිවලින් කළ
සිවුරු දරන්නා පංසුකුලික නම්. මෙය අනුචි නාමයට උද්‍යතරණයි.

ආරුඡ නාමය:- අඵයට අනුව නො පවත්නා නාමය ආරුඡ
(රුලු) නාමයයි. තිස්සො යනු උද්‍යතරණයි. තිස්ස යනු අඵයක්
නොසලකා උප මාර වශයෙන් ගෙන කියන නමකි,

27 භාවය:- නාමනාමය. සථිනාමය, සමාස නාමය, තඤ්ඤ
නාමය, කිතක නාමයයි නාම ලක්ෂණ දන්නා ප්‍රාඥයන් විසින්
නාමය පස් ආකාරයකින් දක්වා තිබේ.

28-29-30 භාවය:- සාමූහික, පච්චික, විකප්ප, සංයෝගික,
සමන්ධික, පටිපකක නාමය යි නාම නාමයෙහි හෙද සයෙකි.

නාම	උද්‍යතරණ
1 සාමූහික නාමය	සට-පට.
2 පච්චික "	කථ-වෙළයෝ.
3 විකප්ප "	දිසා-කාල.
4 සංයෝගික "	කණ්ණ-සප්ප.
6 සමන්ධික "	ගොතමො.
6 පටිපකක "	කිසො-ධුලො.

මෙසේ උදහරණ සහිත වූ ෂරීරික නාම නාමය පණිවිඩයන් විසින් දහසුත්තය.

වණිනා:- අපිය කෙරේ නැමෙහුයි නාම නම් වේ. ඒ නාම යම නාමය විනුයි නාම නාම නම් වේ. සඤ්ඤානාමය යි ද කියති. නොයෙක් ද්‍රව්‍ය සමුදයෙහි ඇතිවූ නාමය සාමූහික නම්. එක එක බිම් කොට්ඨාසය විෂයකොට ඇති නාමය පච්චෙදන නම්. විකල්ප වශයෙන් ඇතිවූ නාම විකල්ප නම්. කිසියම් ගුණයකින් යුක්තවූවක් ප්‍රකාශ කරන නාමය සංයෝගික නම්. යම්කිසි ගොත්‍රාදියකගේ සම්බන්ධයෙන් ප්‍රකාශ කරන නාම සම්බන්ධික නම්වේ. එකිනෙකට විරුද්ධවූ නාමය පටිපක්ක නම්.

31-32-33-34 හා- සඵනාමය:- පයොගවනන සඵනාමය- වචන- ගුණ- ප්‍රචණ-පමාණික- සබ්බසබ්බ- දිසා- අවන්තා-සබ්බාසා- කාලයයි දස වැදූරම් වේ.

සඵනාම	උදහරණ
1 පයොගවනන සඵනාමය.	යං, වං.
2 වචන	තුමන, අමන.
3 ගුණ	නිල, පින.
4 ප්‍රචණ	කතර, කතම.
5 පමාණික	අපා, ථොක.
6 සබ්බ සබ්බ	ඉතර.
7 දිසා	අපර.
8 අවන්තා	දිස, රසස.
9 සබ්බාසා	එක, වතු.
10 කාල	අතින.

වණිනා:- ලිඛිතත්‍වය තුල්‍යාධිකරණ විශේෂණව යෙදෙන නාම සඵනාමයයි දහසුතුයි. ඇතැම්හු ලිඛිතත්‍වයෙහි වර්තමාන නාම සඵනාම යයි යෙති. පසුව කී මතය ප්‍රශස්තතර නොවේ. එසේ සැලකෙන කල “නම-ප්‍රමා”දී ශබ්ද ද, සඵනාම සබ්බාසාවෙහි ලා ගිණිය යුතු හෙයිනි.

බාලාවන්තර කතූතුමෝ සඵනාම ශබ්ද දෙවිස්සක් දැක්වූ හ. බ්‍රහ්මප්‍රියවාසීන්ගේ සඵනාම සත්විස්සක් දැක්වූ හ, සබ්බ-කතර-කතම-උභය-ඉතර-අඤ්ඤ-අඤ්ඤතර-පුබ්බ-පර-අපර- දසකිණ

උතතර-අධර-යන-එන-ඉම-අමු-කිං-එනෙ-උහ-වි-ති-වතු-තුමන අමන යන සත්විස්සයි. එසේ සත්විස්සක්වූ සථිනාම යථොක්කා කාරයෙන් කොටස් දශයකට ඇතුළත් වේ.

35 භාවය:- අප්‍රකට වූ අවයවය ලිඛන නම්. නොහොත් අප්‍රකට භාවයට පමුණුවානු යි ලිඛන නම්. නාමය යනු ලිඛනයට වේච්චනයෙකි.

වණිනා:- ලිඛන- කෙවලධාතු හෝ ප්‍රත්‍යය හෝ විභක්ති නොවූ අභිවත් ශබ්ද රූපය ලිඛනය වේ. “ධාතුප්‍රභවය විභතති වජ්ජනමස්සුත්තං සද්දරූපං ලිඛනං නාම” යි ධම්මාදිකා ආදර්ශේ ඒ කීහ. “බුඩ්” යනු ධාතු ප්‍රත්‍යය සමවයයෙන් සිදුවූ අභිවත්වූ ශබ්ද රූපයකි. එය විභක්ති ශන්තාතුරු කාරකාචයක් ප්‍රකාශ නොවේ. ආවිපදික යනුද නාම යනුද ලිඛනයටම නම් වෙති.

36 භාවය:- යා-සා යනු සත්‍රී ලිඛනය යි. යො සො යනු සුලලිභුයි. යං-තං යනු නපුංසක ලිභුයි. මෙසේ ලිඛන හෙදය ත්‍රිවිධ වේ.

37 භාවය:- ආවණිකය, ලිඛිකය, නෙමිතතිකය, අභිවච සමුප්පන්නය යි ලිඛන සතරෙකි.

ලිඛන	උදාහරණ
1 ආවණිකලිඛනය	වච්චනා.
2 ලිඛික „	දණ්ඨි.
3 නෙමිතතික „	නෙමිජෙජා.
4 අභිවච සමුප්පන්න „	සිඨිවඛ්ඞනානො.

38 භාවය:- නැවතද, ක්‍රියා නිමිත්තකය, ජාතිනිමිත්තකය, ගුණ නිමිත්තකය, යාදිවජ්ජන ය යි ලිඛනය වතුර්විධ වේ. පාවකො-අසොයා-නෙමිජෙජා-තිසොයා යනු උදාහරණයි.

39 භාවය:- සාමසද්දො, ගුණ, කිත්තීම, ඔපපාතික ය යි නැවතද ලිඛනය සතරාකාර වේ. මහාසම්මතො, නෙමිජෙජා, නෙමියො, වැදීමා යනු උදාහරණයි.

40 භාවය:- සුගමයි.

විශේෂය:- පුංඤ්ඤ-නපුංසක යන ලිංගයෙහි ආවර්තක ලිංගික-නෙම්මනික-අභිවෘත්ති සම්ප්‍රදායක යන ස්වරූපයෙන් ලිංග හෙදයම ලැබීමෙන් ලිංගය දෙද්වයක් ආකාර වේ.

41-42 හාමියා:- සරලයි.

විශේෂය:- ආකාරානන්, ඉකාරානන්, ඊකාරානන්, උකාරානන්, උභකාරානන්, ඔකාරානන් යන සම්ප්‍රදායෙහි ශබ්දයන්ගේ අනන්ත හෙදය හිමි ප්‍රකාරයෙකින් ලැබේ. අ-ආ-ඉ-ඊ-උ-ඉකාරානන් යන වශයෙන් පුලිලිංගයෙහි 7 ක් ලැබේ. නපුංඤ්ඤ ලිංගයෙහි මෙසේම 7 ක් ලැබේ. නිශ්චිතයානන්ගේදී ලිංගය වම සාධාරණ හෙයින් 7-8 යන වශයෙන් අනන්ත හෙදය නොමැති අයුරෙකින් ලැබෙයි. එය ආවර්තකයක් වශයෙන් ද කල කල් ප්‍රදායනු හෙදයෙන් ලැබෙයි. මේ දැක්වූයේ උපමා ක්‍රමය යි.

43-44 හාමියා:- සම්ප්‍රදායෙහි අනන්තාම පසක්ද, පුලිලිංගයෙහි හයක්ද, නපුංසක ලිංගයෙහි තුනක් ද යි ලැබෙන තුළත් අනන්තාමයේ ආවර්තකයක් හෙද ව්‍යුත්පන්නයෙන් ගුණකල වීම සපනයෙක් වේය යනු ශබ්දයන්හි මතය යි.

විශේෂය:- උපමා ක්‍රමය අනුව දෙයානු හෙදයෙන් ඇති නාමය ශබ්දයන්හි ක්‍රමය අනුව සලකන විට ලැබෙනුයේ සපනයෙකි. ආකාරානන් සම්ප්‍රදායක නාම ඉකාරානන්, ඊකාරානන්, උකාරානන් උභකාරානන් යන සම්ප්‍රදායෙහි අනන්ත හෙද පසක් ද, අකාරානන් පුලිලිංගනාම ආකාර-ඉකාර-ඊකාර-උකාර-උභකාරානන් යන සම්ප්‍රදායෙහි අනන්ත හෙද සයක්ද, අකාරානන් නපුංසක ලිංගනාම-ඉකාරානන් - උකාරානන් යන නපුංසක ලිංගයෙහි අනන්ත හෙද තුනක් ද යි ලැබෙන තුළත් අනන්ත හෙද ආවර්තකයක් ස්වරූපයෙන් වැඩිකිරීමෙන් සපනයෙක් වෙයි.

45 හාමියා:- ඇතැම් ආවාදී කෙනෙක් නපුංසක ලිංගයෙහි සම්ප්‍රදායෙහි ලැබෙන අනන්තය ගැනීමෙන් අනන්ත හෙද දහහතක් දක්වා ආවර්තකයක් හෙද ස්වරූපයෙන් ගුණ කිරීමෙන් අනන්තයන්ගේ හෙදය අට සැට (68) ක් වන බව කීහ.

විශේෂය:- නිශ්චිතයානන්ගේ අනන්ත හෙද සපනයෙක් ලැබෙන බව කීහුවද, නිශ්චිතයානන්ගේ පුලිලිංගයෙහි මෙන්ම නපුංසක ලිංගයෙහි ද අකාරානන්- ආකාරානන්- ඉකාරානන්-

ඊකාරාන්ත-උකාරාන්ත-උභකාරාන්තයයි හෙද දසයක්ගෙනඅනන හෙද 17 දක්වා ආවක්කාදි සතරෙන් ගුණ කොට අනනහෙද අටසෑටක් ලැබේ ය යි පැවසූහ.

46 භාවය:- සුගමයි.

වංශිකා:- න්‍යාස මතය අනුව අනනහෙද සපනස (56) ක් ද, න්‍යාසටිකාවාසී මතය අනුව අට සෑට (68) ක් ද, රූපසිඛි මතය අනුව දෙයානුව (92) ක් දැයි නාමය පිළිබඳ අනනහෙදයේ නිගමනයට බැසිය යුතු වේ.

47-48 භාවය:- කල්වායන සූත්‍ර වෘත්තියෙහි යෙදී තිබෙන “කිව්වං” යන පදය යම් හේතුවක් සම්බන්ධ කියවෙන සූත්‍රයෙක්හි ඒ හා සම්බන්ධ නොවූ දෙය හඟවන පිණිස යෙදුවකි.

49-50 භාවය:- මේ නාම හෙදය ලියු පිනෙන් ගුණනැණින් අගතැන් පැමිණියෙක් වෙමිවා යි පැතුම් කළහ.

සොදහරණ නාම හෙදය නිම.

කාරකය.

51 භාවය:- යමෙක් යෑම්, ඊම්, පිසිම් ආදි යම්කිසි ක්‍රියාවක් කෙරෙයි නම් හේ කාරක නම්.

වංශිකා:- ගම්න පවන (-යාම්, පිසිම්) ආදි යම්කිසි ක්‍රියාවක් තමන් ප්‍රධානව යමෙක් කෙරෙයි නම් හේ කාරක නම් වේ. ප්‍රධාන වශයෙන් මේ කාරක නාමයෙන් උක්ත කතීම ගැනේ. කමාදි සෙසු පස්දෙන කාරක නාමයෙන් සැලකෙනුයේ අමුඛ්‍ය වශයෙනි. “කරොති කිපියං නිපාදෙති නි කාරකං” යි පැරණියෝ කාරකය හැඳින් වූහ. කරොති ති=කාරො, කාරො එව=කාරකො. ක්‍රියාව කරන්නේ කාරක නම්.

52-53-54 භාවය:- යාම් පිසිම් ආදි ක්‍රියා නිෂ්පාදක භාවයෙන් ප්‍රධාන වශයෙන් ද, පුරුෂාදි ද්‍රව්‍ය එයට ආධාර වීමෙන් උපචාර වශයෙන් ද, කාරක නාමය ලබයි. මෙසේ අභි වශයෙන් වූ කාරකය අභියට කාරණ වීම් හේතුවෙන් ශබ්ද වශයෙනු දු කාරක වෙයි. ඒ මේ කාරකය ක්‍රියා නිපද වීම් ලක්ෂණයෙන් එක විධ වේ. නැවත එය සම්ක්‍රියාව්‍යාපි (මව් කාරක ක්‍රියාවක් සමගම

පැතිර පවතින) කාරකය නම් තමන්ගේ ම ක්‍රියාවන් සමග පැවතීම හෙද පෙන්වන විශේෂ ක්‍රියාවකි කාරක යයි දෙවැදූරුම් වේ.

55 හාමය:- කතීකාරකය, කමිකාරකය, කරණ කාරකය, සම්ප්‍රදානකාරකය, අපාදානකාරකය, ආධාරකාරකය යි කාරක සයකි.

56 හාමය:- කතීකාරකය උක්ත, අනුක්ත වශයෙන් දෙයා කාර වේ. ප්‍රථමා විභක්තියෙහි යෙදෙනුයේ උක්ත කතී නම්. නෙවන විබතෙහි යෙදෙනුයේ අනුක්ත කතී නම් වේ.

මණිනා:- කතී කාරකයෙහි හෙදවශයක් ලැබේ. යමකුගේ ඇණවීමක් ඇතිව හෝ නැතිව ක්‍රියාව කරනුයේ කතී නම්. “යො කාරොති ස කතනා” යි කියේ එහෙයිනි. යම් ක්‍රියාවකින් යමෙක් ප්‍රධාන වේනම් එය උක්ත ය යි. එසේ නොව අප්‍රධානව කියවේ නම් අනුක්ත යි. කතී උක්තවූ විට ප්‍රථමා විභක්තියෙන්ද, අනුක්තවූ විට තෘතීයා විභක්තියෙන්ද යිවි.

කතී

උදාහරණ

උක්ත කතී
අනුක්ත ”

“පුටිසො” මග්ගං ගච්ඡති
“ගරුලෙන” හතො නාගො.

57 හාමය:- සවයං කතී, හෙතුකතී, කමි කතී යි කතී කාරකය ත්‍රිවිධ වේ.

මණිනාම:- (1) යමෙක් අතිකකු ගේ උත්සාහාදියක් නො මැතිව තමා ප්‍රධානව ක්‍රියාව කෙරේ නම් හේ සවයං කතී නම්. “දහො” (කමමං) කාරොති (2) යමෙක් ක්‍රියා නිෂ්පන්නයෙහිදී කතී හට ආධාරව ක්‍රියාව නිපදවා නම් හේ හෙතු කතී නම්. “රාජා” දහනං කමමං කාරොති. (3) යමෙක් තමාම කමි, ක්‍රියා වයම කෙරේ ද ඒ කමි කතී නම්. කුසුලො සයං එව භිජ්ජනෙ, යනු ඔවුනට උදාහරණයි.

58 හාමය:- කමිකාරකය ද උක්ත, අනුක්ත වශයෙන් දෙයා කාරවේ. ඔදනො පව්වතෙ-දනෙතාකටං කරොති යනු උදාහරණයි.

59 හාමය:- තිබ්බතති කමිය, විකෘති කමිය, ප්‍රාප්ති කමිය යි කමියෙහි හෙද තුනෙකි.

වංශිකාව:- (1) පෙර නොපැවති යමක් අමුතුවෙන් නිපදවාලීම නිබන්ධන කම් නම්. “කාමං” කතෙති. යනු උදහරණයි. මෙහි “කාමං” යන්නෙන් කලාල ගැනේ. එය ඊට උවමනා කරන උපකරණ යෙදීමෙන් අමුතුවෙන් නිපදවා ගත් දෙයකි.

(2) සවභාව වශයෙන් පවත්නා යම් වස්තුවක් අන්‍යාකාරයට පෙරලීම විකෘති කම් නම්. “කෘං” කාපෙති, යනු උදහරණයි. මුලින් තුඩු පියලි දණ්ඩ දැමීමෙන් අන්‍ය ආකාරයට (=වෙනස් සවභාව) යකට පත්වීම මෙහි විකෘතියයි.

(3) පෙර පැවති යමක් වෙනස්කට නො පැමිණ ඇත් හමුවට පත්වීම ප්‍රාප්ති නම්. “රූපං” විපසෙති. යනු උදහරණයි.

60 භාවය:- නිබන්ධන කම්ය. සන්තප්තන, අසන්තප්තන යන දෙපරිදි වේ. මාතෘ පුත්‍රයා විජායති. පුත්‍රයා පුතා “ජනෙති” යනු නිදර්ශනයයි.

වංශිකාව:- ත්‍රිවිධ කම්හෙදගත නිබන්ධන කම්යෙහිද හෙද දෙකක් බව මින් ප්‍රකාශනය. විද්‍යමාන වස්තුවකගේ ඉපැදීම සන්තප්තන නිබන්ධන කම්යයි ද, අවිද්‍යමාන වස්තුවකගේ නිපදා දනය අසන්තප්තන යයි ද දත යුතුයි.

61 භාවය:- විකාශනී ක. 3. පරිච්ඡින්නාකාරණය, අපරිච්ඡින්නාකාරණය යන දෙපරිදි වේ. කෘං “අඛණ්ඩං” කතෙති-සුචණ්ණං “කාමකං” කතෙ. යනු ක්‍රමයෙන් නිදසුන් වේ

වංශිකාව:- (1) යමක මුලින් පැවති සවභාවය වෙනස්ම අකාරයකට පමුණුවා නම් ඒ කම්ය පරිච්ඡින්නා කාරණයයි. “කෘං අඛණ්ඩං කතෙති.” යමක් අභ්‍යුත්පන්නව පත්වීමෙන් මුලින් තිබුණ තත්ත්වය වෙනස්ම අතකට පත්කරවන නිසා එහි පවත්නා විකාශීය පරිච්ඡින්නා කාරණය වශයෙන් සැලකීම මනාවේ.

(2) මුලින් පැවති සවභාවයාගේ ස්වරූපවෙනසක් ඇති කරන විකාශනී කම්ය අපරිච්ඡින්නා කාරණය නම් වේ. “සුචණ්ණං කාමං කතෙ” = රතීන් කටකා භරණයක් කෙරෙයි. යන මෙහි අභරණය නැතිමෙන් සවණියාගේ පැහැය නොවෙන් වූ නිසා මෙහි පැවති විකාශනීය අපරිච්ඡින්නා කාරණය යයි.

62 භාවය:- ප්‍රාප්ත කමය. කායසම්පත්ති කමය, චිත්ත සම්පත්ති කමය යන දෙපරිදි වේ. බ්‍රහ්ම ච්ඡෙදන, ආදිවම නමස්සති. යනු උද්ගරණයි.

වණිතා:- පෙර පැවති යමක් ඇත් හමුවට පත්වීමෙන් ලඟට පැමිණ කය වෙහෙසවා යම් ක්‍රියාවක් කළ යුතු නම් එය කාය සම්පත්ති නම් ප්‍රාප්ත කමයයි. “බ්‍රහ්ම ච්ඡෙදන” බුදුන් වැදීම ලඟට පැමිණ කළ යුතු නිසා එහි කාය සම්පත්තිය තිබේ. එසේම යමක් ඇත් හමුවට පත්වීමෙන් කය වෙහෙසීමක් නොමැතිව සිතිම් මාත්‍රයකින් යමක් කළ යුතු නම් එය චිත්ත සම්පත්ති ප්‍රාප්ත කමය නම් වේ. “ආදිවම” නමස්සති. ඉරුට වදියි. ඒ වැදීම ලඟට නොපැමිණ කය නොවෙහෙසා සිහෙන් පමණක් කැරෙණ නිසා මෙහි පවත්නා කමය චිත්ත සම්පත්ති කමයි.

63 භාවය:- ඉච්ඡිත, අනිච්ඡිත, ඉච්ඡිතානිච්ඡිත යන කම්හෙද තුනකි. භතතං භුඤ්ජති - විසං ගිලති - ශාමං ගච්ඡං සාලං උපාගමි. යනු නිදර්ශනයයි.

වණිතා :- (1) ක්‍රියාව කරන්නා යමක් සතුටින්ම කෙරේ නම් එය ඉච්ඡිත කමය නම්. “භතතං” භුඤ්ජති. යමෙක් බත් කයි නම් හේ එය කරනුයේ සතුටින්. එහි පවත්නා කමය ඉච්ඡිත කමයි.

(2) යම් ක්‍රියාවක් අසතුටින්ම කෙරේ නම් එය අනිච්ඡිත කමය නම්. “විසං” ගිලති, විස කයි. වස කෑම කරනුයේ කෙනකු සතුටින් නොවේ. යම් කිසි කොපයක් පැමිණිවිට එය කරනත් කට ලඟට පවා ගන්නේ ඉතා අමාරුවෙනි. එ නිසා මෙහි පවත්නා කමය අනිච්ඡිත කමයයි.

(3) කැමැත්තක් ඇතිව හෝ නැතිව යමක් කෙරේ නම් එය ඉච්ඡිතා නිච්ඡිත කමයයි. ශාමං ගච්ඡං සාලමුපාගමි. මෙහි ගමට යන්නා අතර මහදි සල් ගහක් ලඟට පැමිණීම ඔහු බලා පොරොන්දුවෙන් කළ දෙයක් නොවේ. ඒ නිසා මෙහි පවත්නා කමය ඉච්ඡිතා නිච්ඡිත කමයයි.

බ්‍රහ්මස්මයාචාරිකවරයෝ ඉච්ඡිත, අනිච්ඡිත, ඉච්ඡිතානිච්ඡිත, අකපිත යන කම්හෙද හතරක් දක්වති.

64 භාවය:- කරණ කාරකය. බාහිර කාරණය, අජ්ඣන්තික කරණය යි දෙපරිදි වේ. දුන්නෙකු වීතිං ලුනාති, වක්කුනා වදං ඉක්කන්තෙ. යනු නිදසිනයි.

වණිනා:- භවිධි කාරකයන් අනුරෙහි වූ කරණය දෙපරිදි වේ. ක්‍රියාවක් නිපදවීමේ දී කතීං අතීයයො‘පකාර වත්ව සිටිනුයේ කරණය යි. ඒ කරණ කාරකය බාහිර කරණය, අජ්ඣන්තික කරණය යි දෙපරිදි වේ.

බාහිර කරණ කාරකය = “දුන්නෙකු” විධිං ලුනාති
අජ්ඣන්තික කරණ කාරකය = “වක්කුනා” වදං ඉක්කන්තෙ.

65-66 භාවය:- සුගම්ය.

වණිනා:- වක්කු, සොන, සාණ, ජීවිතා, කාය, මන යන අඛණ්ඩාත්මික භවිජ්ජයන්ගේ වශයෙන් අඛණ්ඩාත්මික කරණය සවැ දුරුම් බව මින් දැක්වූ හ.

- 1 “වක්කුනා” රූපං පසසති.
- 2 “සොන්නෙකු” සද්දං සුණාති.
- 3 “සාණෙකු” ගඤ්ඤං සායති.
- 4 “ජීවිතාය” රසං සායති.
- 5 “කායෙකු” පොඵබ්බං පුසෙ.
- 6 “මනසා” ධම්මං ජානාති.

57 භාවය:- කායපුබ්බක සම්ප්‍රදාන කාරකය, විතනපුබ්බක සම්ප්‍රදාන කාරකය යි සම්ප්‍රදාන කාරකයෙහි හෙදවයෙකි.

වණිනා:- සම්ප්‍රදාන නම් මනාකොට දීමයි. පුජාලුඤ්ඤයෙන් හෝ අනුග්‍රහලුඤ්ඤයෙන් යමකුට යමක් දේ නම් ඒ දීම ලබන්නේ සම්ප්‍රදාන නම්. යම් දාන වස්තුවක් කඩින් පිළිගන්නේ ද? එය කායපුබ්බක සම්ප්‍රදානය යි “භික්කුසං” විවරං දෙති. යනු එයට උදාහරණයි. යම් දාන වස්තුවක් සිතින් පිළිගනී ද? ඒ විතනපුබ්බක සම්ප්‍රදානය යි. “නාමායනසං” බලිං දෙති. යනු නිදසිනයි. සම්ප්‍රදාන කාරකයට නියමිත විබත සතරවන විබතයි.

68 භාවය:- අනිරාකරණ සම්ප්‍රදානය, ආරාධන සම්ප්‍රදානය, අබහුක්ඛාද සම්ප්‍රදානය යි සම්ප්‍රදාන කාරකය ත්‍රිවිධ වේ.

වර්ණනා:- (1) දාන ක්‍රියාව නොවලක් වන්නා අතිරාකරණ සම්ප්‍රදාන නම්. “රුක්කස්ස” ජලං දදාති. යනු උදාහරණයි. (2) දාන ක්‍රියාවට අවසර දෙන්නේ අබහානුස්සද සම්ප්‍රදානයි. “ගික්කුස්ස” විවරං දදාති. යනු නිදර්ශනයයි. (3) ඉල්ලා දානය ලබන්නා ආරාධනා සම්ප්‍රදාන නම්. “යාවකස්ස” භොජනං දදාති. යනු දෘෂ්ටාන්තයයි.

69 **භාවය:-** අපාදාන කාරකය. කායප්‍රබ්ධක අපාදානය, චිත්ත ප්‍රබ්ධක අපාදානය යි දෙපරිදි වේ. මුත්තයෝ “ගාමා” අපෙනති-“පාපා” විත්තං නිවාරයෙ. යනු නිදසුනි.

70 **භාවය:-** වල, අවල වශයෙන් අපාදාන කාරකය දෙපරිදි වේ. “ගප්පිකකිකිනො” ඔරුග්ග-“රුක්කිනො” පණණො පනනති. යනු නිදසුනි.

71-72 **භාවය:-** උද්දිඨ විෂය, උපාත්ත විෂය, අනුමෙය විෂය, ය යි අපාදානය ත්‍රිවිධ වේ. (1) ගාමාමුත්තයෝ අපෙනති. (2) කුසුලා තණ්හුලං පච්චෙ. (3) ඉමෙමාධුරා අභිරුපතරා පාටලිපුත්තකෙති. යනු උදාහරණයි.

වර්ණනා:- පහවිම් ආදී යම් ක්‍රියාවට සීමාවූ වස්තුව අපාදාන ය යි දනුයුතු. මෙහි පංචමි විභක්තිය වේ. යමක අපාදාන විෂය වූ ක්‍රියාව ව්‍යක්ත වශයෙන් දක්නා ලැබේ ද එසේ උද්දිඨ විෂය අපාදානය නම්. “ගාමා” මුත්තයෝ අපෙනති:- ගමෙන් මුනිහු පහවෙති. මෙහි මුනින්ගේ පහවිම් ක්‍රියාව ගමින් ම බව ප්‍රකටව පවත්නා නිසා “ගාමා” යනු උද්දිඨ විෂය අපාදානයෙන් පොෂිතය. අපාදාන විෂය වූ ක්‍රියාව පිටතින් ගෙන දනුයුතු වේ නම් එහි පවත්නා අපාදානය උපාත්ත විෂය වේ. “කුසුලා” තණ්හුලං පච්චෙ. යන මෙහි “නිහරිකා” යි ක්‍රියාව පිටතින් ගෙන කියයුතු නිසා උපාත්ත විෂය අපාදානයෙන් යුක්තවී තිබේ.

පිටතින් යමක් ගැනීමෙන් හෝ නොගැනීමෙන් අනුමාන වශයෙන් යම්කිසි නිගමනයකට පත්වීමක් වේ නම් ඒ අනුමෙය විෂය අපාදාන නම් වේ. මාධුරා “පාටලි පුත්තකෙති” අභිරුපතරා. මධුරාපුර වැසියෝ පැළලුප් නුවර වැසියන්ට වඩා රුමත්ය යන මෙය යම්කිසිවක් නිසා අනුමාන වශයෙන් බැසගත් තීරණයෙකි. ඒ නිසා එහි අනුමෙය විෂය අපාදානය ගැබ්ව පවතී.

73 භාවය:- බ්‍යාපිකාධාරය, ඔෆපලෙෂිකාධාරය, වෙෂයිකාධාරය, සාම්පිකාධාරය යන අධාර කාරකය සතර වැදුරුම් වේ.

වංශිනා:- කතී කම් දෙදෙනා ක්‍රියාවන්ට අධාර වෙත්. ක්‍රියාවට අධාර වූ කතී කම්යන් දරා සිටින්නේ අධාර කාරකය යි. “කතී කම්වාරා නගනිෂට ක්‍රියයා අධාරා, කාරකමි කරණං* ස්‍යාන්” යි සකුචියරණදුරන් කියේ ද එයම ය. ඔකාස කාරකයනුද මෙයටම නමෙකි. එසේ වූ අධාර කාරකය මාගධ වෛය්‍යාකරණයෝ කොටස් සතරකට බෙදා දුන්වූ හ* සංයක්‍යාන ශාබ්දිකයෝ සය වැදුරුම් කොට කීහ.

(1) බ්‍යාපිකාධාරය:- යම් අධාරයක් ආධෙය වසනුව විසින් භාත්පසින් ම පැතිරගන්නා ලද්දේ නම් ඒ අධාරය බ්‍යාපිකාධාරය නම්වේ. “තිලෙසු” නෙලං අප්ථි. යනු උදහරණයි.

(2) ඔෆපලෙෂිකාධාරය:- යම් අධාර වසනුවක් අධාරය ලබන (ආධෙය) වසනුව හා අතරක් නැතිව ගැටී පවතී නම් ඒ ඔෆපලෙෂිකාධාරය නම්. “සටෙසු” උදකං අප්ථි. යනු නිදර්ශනයයි.

(3) වෙෂයිකාධාරය:- අධාරය ලබන වසනුව අන්තෘතක නොවී නිත්‍යයෙන් ම යම් අධාරයෙකිනි පවතීනම් ඒ විෂයාධාර නම් වේ. “සලිලෙ” මව්‍යා හොනති යනු දෘෂ්ටාන්තයි.

(4) සාම්පිකාධාරය:- යම් අධාරයක් ආධෙය වසනුවට පිහිටි විමෙන් එයින් සම්පවූ දෙයක් ගතයුතුවේ නම් එය සාම්පිකාධාරය නම්වේ. සයං “නදියං” - ගඟේ ගොයම් යන මෙහි ගඟෙහි නොව ගඟ ලඟවූ භූමියෙහි ගොයම් ය යි ගතයුතු නිසා මෙහි පවත්නා අධාරය සාම්පිකාධාරය වේ.

74 භාවය:- ව්‍යාපිකාධාරය- සකලබ්‍යාපික, එකදෙසබ්‍යාපිකය යි විවිධ වේ. තිලෙසු නෙලං තිඨති; ජලෙසු බිරං තිඨති. යනු උදහරණයි.

* “කතී කම් ව්‍යවහිතා මසාක්‍ය්‍යාන් ධාරයන් ක්‍රියාමි, උපකුර්විත් ක්‍රියා සිබ්බො ආයෙත්‍රු ‘ධි කරණං සමානම්.”

75 හාමය:- ඔපලෙඞිකාධාරය- අලලී යන ඔපලෙඞිකාධාරය, අනලලී යන ඔපලෙඞිකාධාරය යි දෙකකි. උකඩලියං ආවාමො පරියඞෙක නිඞති යනු උද්ගරණයි.

76 හාමය:- වෙසඞිකාධාරය-දෙශානතරාවචෙජ්ඣය, අනාපා හාමය යි දෙවැද්දුම වේ. පාදෙසු පතිකාරොදි, නහෙ සකුණා පකඞ්ඞි. යනු දෘඪානනයි.

77 හාමය:- සමිපයාගේ ද, සමිපසථ වසනුයුගේ ද නාමය උපචාර වශයෙන් ලැබුයේ සාමිපිකාධාර නම් වේ. ගඞහායං සසං යන මෙහි ඉටුර කරණකොට ගෙන උපචාර වශයෙන් ගහ සමිපිකාධාරකිය ලැබේ.

78 හාමය:- මුඛය, පරමපරා, නදවිෂය, නදුපනිශ්‍රය වශයෙන් ද ආධාරයෙහි හෙද සතරෙක් වේ. බහගමහි ඔහාසො නිඞති-පරියඞෙක රාජා නිඞති-රූපෙසඞ්ඞුසාසනෙ වසති භික්ඛු යනු උද්ගරණයි.

79 හාමය:- අකාරක සයෙකි. සමබකිය-ආලපනය-නිඞාරණය-ලක්ඞණය-ගෙතුටය-අවචනන සංයොගය යන මොහුයි.

විණිශ්චාය:- සාමි, ආලපන යන මොහු කාරකත්වයෙන් බැහැර විය. ඔවුහු ක්‍රියාමයක් ඉපදීමෙහි අසමම් හෙයිනි. එහෙයින් ම එය අකාරක නාමයෙන් ශාබ්දිකයෝ සැලකූහ. යමකුගේ අයිතියක් ප්‍රකාශ කරනුයේ සමබකිය යි. අනභිමුඛ වූවකු අභිමුඛ කිරීම ආලපන නම්. මොහු විභකති වශයෙන් ද, නිඞාරණ, ගෙතු, ලකඞණ, අවචනන සංයොග යන මොහු අම්බවශයෙන්ද, ක්‍රියාමයක් ඉපදීමෙහි අසමම් හෙයිනි කාරකත්වයෙන් බැහැරවූ බව සැලකිය යුතු.

80 හාමය:- සුගමයි.

81 හාමය:- ජනකාදීන් ගේ වශයෙන් සමබකියෙහි හෙද විවිධ වෙති.

විණිශ්චාය:- ක්‍රියා නිෂප්පතියෙන් වෙන් වෙන්ව පැවති වස්තූන් ගේ බැඳීම ඇතිවීම සමබකිය යි. ඒ සබඳ විබතෙහි හෙද බොහෝ වෙති.

1	ජඤ්ඤජනක	සමබ්බිය	=	රඤ්ඤා පුතෙතා.
2	වාච්ච වාචක	,,	=	සද්දස්සපෙතා.
3	විකාර විකාරි	,,	=	බිරස්සද්ධි.
4	පරිමානා පරිමේය්‍ය	,,	=	තිලානං මුඛි.
5	පුරණා පුරිතබ්බ	,,	=	වස්සානං නතියෙ මාසෙ.
6	කරණ කරක	,,	=	කම්මානං ඵලං.
7	සෙව්‍ය සෙවක	,,	=	මහොසධස්ස සුචො.
8	පූජ්‍ය පූජක	,,	=	බුඩස්ස සාවහො.
9	බොධ්‍ය බොධක	,,	=	ධම්මස්ස විඤ්ඤා භාරො.

යනාදි වශයෙන් හෙද දනුනු වේ.

82 භාවය:- සුගමයි.

වංශිකා:- සවිඤ්ඤාන ආලපනය, අවිඤ්ඤාන ආලපනය යි. ආලපන දෙකකි. “හොති ඉති” යන මෙහි සත්‍රිය සවිඤ්ඤාන නැතැත්තියකි. ඒ නිසා එහි පවත්නා ආලපනය සවිඤ්ඤාන ආලපනය යි. “හො සෙලො” යන මෙහි සෙල (ගල) අවිඤ්ඤාන වස්තුවෙකි. ඒ නිසා ඒ ආලපනය අවිඤ්ඤාන ආලපනය යි.

83-84 භාවය:- සුගමයි.

වංශිකා:- නිඝාරණ හෙද සහරකි. ජාතිය-ගුණය-ක්‍රියාය නාමය යන වශයෙනි. “මනුස්සානං” ඛතනියො සෙසො. මෙහි මිනිසුන්ගෙන් ඤාත්‍රියයා වෙතක් කෙළේ ජාතීනිබාරණයෙනි. සාමා “නාදිසු” දස්සනී=යන මෙහි ගැහැණුන්ගෙන් සාමාව වෙතක් කෙළේ ගුණනිබාරණයෙනි. “පටිකෙසු” ධාවනො සිසනමො. මෙහි යන්නවුන්ගෙන් දුවන්නා වෙතක් කෙළේ ක්‍රියා නිඝාරණයෙනි. “සාවහෙසු” ආනපෙද්‍ය බහුසුසුතො. මෙහි ශ්‍රාවකයන් අතුරෙන් ආනඤ්ඤා තෙරුන් වෙතක් කෙළේ නාම නිඝාරණ වශයෙනි.

85 භාවය:- ලක්ෂණය, හෙතුය, අවවනනය යන මොහු ක්‍රියා නො නිපදවන හෙයින්ද ක්‍රියා සමබ්බිය නො ලබන හෙයින්ද කාරකත්වයෙන් බැහැර වූහ.

86-87 භාවය:- භාවය, භවවනනය, ලක්ෂ්‍යය, ලක්ෂ්‍යවනනය යි ලක්ෂණ හෙද සහරකි. ගොසු දුස්සමානොසු පුරිසො ගතො.

දුබෙසු ආගනො, යනු උදහරණයි. භාවලක්ෂණ ක්‍රියාවන්ගේ කතීයද කතීයද යන දෙක තබන ලක්ෂණවන නම් වේ.

වණිතා:- මුලින් යෙදෙන ක්‍රියාව ලක්ෂණ ක්‍රියායි. අනන්‍ය යෙහි යෙදෙන ක්‍රියාව ලක්ෂණවන ක්‍රියායි. ගොසු දසහ මානෙසු සුඛසොගයො = යන මෙහි “ගොසු” යනු දෙවිමි ක්‍රියාවෙහි කතීයයි. “දසහමානෙසු” යනු භාවයයි (පුළුස්සිනි ක්‍රියායි) “සුඛසො” යනු යාමි ක්‍රියාවෙහි කතීයයි. ගතොයනු ලක්ෂණයි. (අපර ක්‍රියායි) “ගො” යනු භාවවන යයි. “සුඛස” යනු ලක්ෂණ වන යයි.

88-89 භාවය:- හෙතු හෙද තුනෙකි. ජනක හෙතුය සම්පාදක හෙතුය, ඤාපක හෙතුය යන මොහුයි. මොවුන්තර වූ ඤාපක හෙතුව. සම්පාදක හෙතුය, ව්‍යතිරේක හෙතුය, සාධී හෙතු යයි කොටස් තුනකට බෙදේ. චිත්තය අවිකාරො ජානො, තීරං තාවාය පාපුණි යනු උදහරණයි. උණ්භතො අගති අපි-සීතහතො අගති අපි-ධුමාය අගති අපි යනු ඤාපක හෙතුවට උදහරණයි.

90 භාවය:- කාල අත්‍යන්ත සංයෝගය, අඩාන අත්‍යන්ත සංයෝග යයි අත්‍යන්ත සංයෝගයේ හෙද දෙකෙකි. මාසං සජ්ඣායනී, යොජනාධානං සජ්ඣායනී, යනු උදහරණයි.

වණිතා:- ද්‍රව්‍ය ගුණ ක්‍රියාවන් සමග කාල මගී දෙදෙනාගේ අතර නොමැති සම්බන්ධයක් ඇතිවීම අත්‍යන්ත සංයෝග නම් වේ. මාසං සජ්ඣායනී=මසක් මුලුල්ලෙහි හදාරයි. යන මෙහි “සජ්ඣායනී” යන ක්‍රියාව සමග “මාසං” යන කාලවාචී පදයාගේ අතර නො මැති සම්බන්ධය ලබා තිබෙන නිසා මෙය කාල අත්‍යන්ත සංයෝග යෙන් යුක්තවී තිබේ. යොජනාධානං සජ්ඣායනී=යොදනක් පමණ මාගීයෙහි හදාරයි. යන මෙහි ක්‍රියාව සමග “යොජන” යන පදයා තීරන්තර සංයෝගය ලබා තිබෙන නිසා මෙය මාගී අත්‍යන්ත සංයෝගයෙන් යුක්තවී තිබේ.

91-92-93-94-95 භාවය:- විශේෂණය, තුල්‍යාධිකරණ විශේෂණය, භින්නාධිකරණ විශේෂණය යයි දෙපරිදි වේ. “තිලොක මහිනොනාමො,=ශෝතෙනන ගොතමෙ භවෙ.” යනු උදහරණයි. යම් විශේෂණයක් විශේෂණයෙහි පවත්නා ලිඛිත විභක්ති වචන ආදිය ගත් නම් ඒ තුල්‍යාධිකරණ විශේෂණය නම් වේ. එහි ආස

යාසයිනාචතුරාසි කරණ විශේෂණය=තද්භාවණ තද්විශේෂණ ගුණකතා-ධර්මකතා - එලෙකතා තුලාසි කරණ යයි හෙද සයෙක් ලැබේ.

රතෙනා, පටො, සුටො, සෙනො-කර්, හස්ති, බුඩො, ජනෙ නිලො, වණෙනො, අලො, පානො-සිහො, නරො, අතිලො අසො-අමිලො, ගරුකො, කටුකො, රසො-ගද්ගතං සුසං යුතං ඔසධං-දුයුතං ඔසධං විසං, යනු උද්ගරණ යි.

චණ්ඩා:- ජාති, ගුණ, ක්‍රියා, ද්‍රව්‍ය, නාම යන මොවුන් ගේ වෙන් වෙන්ව පැවැත්ම තිමිතිකොට ඇති ශබ්ද විශේෂණ විශේෂණ භාවයෙන් එක අවයවක පැවැත්ම තුලාසි කරණ නම් වේ. “ගිතනස වනනි නිමිතභාසද්ද එකයම් චක්‍රුනිපවතනා තුලාසි කරණං” යි ධර්මකීර්තිමාතිමයෝ මෙයම පැවසූහ.

96-97 ශාමය:- තෘතීයා භික්‍ෂා කරණය-මහසී භික්‍ෂාසි කරණය සත්තම් භික්‍ෂාසි කරණ යයි භික්‍ෂාසි කරණ විශේෂණයේ හෙද තුනක් ලැබේ. ගොතෙනන ගොතමොනාපො රසෙකුට පුරිසොහොති. බ්‍රාහ්මණො ගෙනෙ එව නිසිනො යනු උද්ගරණ යි.

චණ්ඩා:- විශේෂ පදයෙහි ඇති ලිඛිත විභක්ති ආදිය විශේෂණ පදයෙහි නැත්නම් ඒ භික්‍ෂාසි කරණ විශේෂණ නම් වේ. එය තෘතීය-මහසී-සත්තම්න්ගේ වශයෙන් ත්‍රිවිධ වේ. “ගොතමො” යි විශේෂ පදය ප්‍රථමා විභක්තියද, විශේෂණ පදය “ගොතෙනන” යි තෘතීයා විභක්තියද ගත්තිසා මේ තෘතීයා භික්‍ෂාසි කරණයෙන් යුක්ත වී තිබේ. රසෙකු, පුරිසො-බ්‍රාහ්මණො-ගෙනෙ යන මේ උද්ගරණයන්හි විශේෂණ පද “රසෙකු-ගෙනෙ” යි. මහසී, සත්තම් විභක්තියද, විශේෂණ පද “පුරිසො-බ්‍රාහ්මණො” යි ප්‍රථමා විභක්තියද ගත්තිසා මොවුන් මහසී හා සත්තම් භික්‍ෂාසි කරණයෙන් යුක්ත වී තිබේ.

98 ශාමය:- සුගමයි (කතීගේ ආශංසනය)

කොද්ගරණ සාරකා සාරකා හෙදය නිමි.

සමාස වාද.

99 භාවය:- නානාච්ඡා නාමයෝ එකාච්ඡා ච්ඡා පමුණු වනු ලැබෙත් නම් එකමාස ය වේ. සාදාන නාමයන්ගේ කොට කිරීම හෝ, සමාසය වේ. මෙසේ සංකෂ්ප කිරීම් වශයෙන් එකවිධ වේ.

වග්ග:- සමසනං=සමාසො, සං පුඤ්ඤං=බෙදෙ. යන දෙකින් නිපන් මෙයින් පඤ්ඤා විධි නාමයන්ගේ සංකෂ්ප කිරීම ප්‍රකාශ කෙරේ. එනම් වෙන් වෙන්වූ අභි ඇති නාම පද එකතුව එකාච්ඡාක් ප්‍රකාශ කිරීම වේ. එකවිභක්තික භාවය, එකොටුවරණය, එක පද භාවය සමාසයේ ප්‍රයෝජන වේ.

100 භාවය:- නිව්ච්ඡා සමාසය-අනිව්ච්ඡා සමාස ය යි සමාසය දෙවැදූරුම් වේ. අරිඤ්ඤා-දිපඛකරො යනු නිදසුනි.

වග්ග:- යථොක්ඛාකාර වූ සමාසය කොටස් දෙකකට බෙදේ. එනම් නිත්‍ය සමාසය, අනිත්‍ය සමාසය කියා යි. යම් පදයක් වාක්‍යයෙහි ද, සමාසයෙහි ද, එක ස්වරූපයකින්ම සිටී නම් ඒ නිත්‍ය සමාසය යි. දිපඛකරො යන සංඥා ශබ්දය හැම තැන මෙසේම පවත්නා බැවින් ඒ නිත්‍ය සමාසයයි. එයින් අන්‍ය වූ මුනිඤ්ඤා ශබ්ද අනිත්‍ය සමාස නම්වේ. විග්‍රහ ඇත්තේ අනිත්‍ය සමාසය යි ද, විග්‍රහ නැත්තේ නිත්‍ය සමාසය යි ද සමහරු කියති.

101 භාවය:- පුත්‍ර, අපුත්‍ර වශයෙන් නැවත සමාසය දෙ පරිදි වේ. මුනිඤ්ඤා-භවමපති යනු නිදසුනි.

වග්ග:- සමාසවන පදයන්ගේ විභක්ති ලොපය වීමෙන් යම් සමාසයක් වේ නම් හේ ලොප් සමාස නම්. “මුනිඤ්ඤා” යනාදිය යි. විභක්ති ලොප් නොවී එකාච්ඡා වූ සමාසය අලොප සමාස නම්. “භවමපති” යනාදිය යි.

102 භාවය:- නැවත යුක්තාච්ඡා සමාස, අයුක්තාච්ඡා සමාසය යි සමාසය දෙපරිදි වේ. මුනිඤ්ඤා-අසසඛි හොජන යනු උදාහරණයි.

වග්ග:- සමසන මාන පදයන්ගේ ඇති අන්‍යෝන්‍ය සමබ්‍රාමීය යුක්තාච්ඡා නම්. එයින් අන්‍ය වූයේ අයුක්තාච්ඡා නම්. යුක්තාච්ඡා නාමයන්ගේ කොට කිරීම සමාසය යි ප්‍රධාන වශයෙන් කිවද ඇතැම් තැන අයුක්තාච්ඡා නාමයන්ගේ ද සමාසය වන බවට “අසසඛි” යනාදිය උදාහරණයි.

103 භාවය:- ශබ්ද සමාසය. අභි සමාසය. ශබ්දභි සමාසය යි සමාසය ත්‍රිවිධ වේ.

වණිතා:- (1) යම් සමාස පදයෙක් හි පද සංකෛපය විනා සුක්කාභි බවක් නොවේ ද? ඒ ශබ්ද සමාස නම්. අසංඛ්‍යානික යනු උදාහරණයි.

(2) යම් සමාස පදයෙක් අභියෝග්‍ය මිස විභක්ති ලෝපයෙන් සංකෛප කිරීමක් නොවේ ද ඒ අභි සමාස නම්. උරසිලෝමො යනු උදාහරණයි.

(3) යම් පදයෙක යථෝක්ත ලක්ෂණවශම විනම් ඒ ශබ්දභි සමාස නම්. නිලුපපලං යනු උදාහරණයි.

104 භාවය:- ආදිපද ලෝප, මධ්‍යපද ලෝප, අන්තපද ලෝප යන මොවුන් හේ වශයෙන් සමාසය ත්‍රිවිධ වේ. “දත්තො අසසරථො-රූපං” යනු උදාහරණයි.

වණිතා:- දෙවෙන දත්තො=දෙවදත්තො යි විශ් සූත්‍ර නැත ආදියෙහි වූ “දෙව” ශබ්ද ලෝපයෙන් දත්තො යි ද, අසසන සුත්තො රථො=අසස සුත්ත රථො යි විශ් සූත්‍ර නැත මධ්‍යයෙහි වූ “සුත්ත” යනු ලෝපයෙන් “අසසරථො” යි ද රූපසඤ්ඤා=රූපසඤ්ඤා යි විශ් සූත්‍රයෙහි අන්තයෙහි වූ “සඤ්ඤා” යනු ලෝපව “රූපං” යි ද විශ්.

105 භාවය:- පූඪ්‍රී පද්‍රභි ප්‍රධානය-උත්තර පද්‍රභි ප්‍රධානය-උභය පද්‍රභි ප්‍රධානය-අන්‍ය පද්‍රභි ප්‍රධානය යි අභි ප්‍රධාන වශයෙන් සමාසය සතරාකාර වේ. කිලෝකං-රාජපුත්තො-අජේලිකං-ගොධනො, යනු ක්‍රමයෙන් උදාහරණයි.

වණිතා:- (1) විලු, අව්‍යසිභාව යන සමාස පූඪ්‍රී පද්‍රභි ප්‍රධානය. කිලෝකං උපනගරං. යනු උදාහරණයි. (2) කම්මධාරය, නපපු ජිස යන සමාස උත්තර පද්‍රභි ප්‍රධානය. මහාරාජා, රාජපුත්තො. යනු උදාහරණයි. (3) වෘද්ධ සමාසය උභය පද්‍රභි ප්‍රධානය. අජේලිකං යනු උදාහරණයි. (4) අන්‍ය පද්‍රභි වූයේ බහුබ්‍රිහි සමාසය යි. ගොධනො යනු උදාහරණයි.

106-107 භාවය:- අව්‍යසිභාව, විලු, වෘද්ධ, කම්මධාරය, නපපු ජිස, බහුබ්‍රිහි ය යි සමාසය අවිප්‍රකාරයි. යථාරූපි-කිලෝකං සමණ බ්‍රාහ්මණා-නිලුපපලං-රාජ පුත්තො-ලබ්‍යකණ්ණො. යනු උදාහරණයි.

108 භාවය:- ප්‍රථමාදි විභක්තින්ගේ ලොප හෙදයෙන් අව්‍යයී භාව සමාසය සත්වැදූරුම් වේ.

විශේෂය:- “අව්‍යය” යනු උපසභී නිපාතයන්ට නමෙකි. නිපාතොපසභීයන් පෙරටුව තත් උපසභී නිපාතයන්ගේ ම අභිය ප්‍රධානව යෙදෙන සමාසය අව්‍යයී භාව සමාස නම්. බාලාවතාර, රූපසිඬි ශබ්ද සාරාථි ජාලිනී ආදියෙහි අව්‍යයී භාව සමාස හෙද නිපාත පුළු අව්‍යයී භාව, උපසභී පුළු අව්‍යයී භාවය යි හෙද දෙකක් වශයෙන් දක්වා තිබේ. මේ සමාසය නිත්‍ය සමාසයෙකි. පුළු පද්‍යථි ප්‍රධානය. නපුංසකලිඟු හා එක වචන ද ඇත්තේ වේ.

ප්‍රථමා විභක්තිලොප අව්‍යයී භාව සමාසය	=	යථාරුචි.
විනියා	”	= අධිමානරං.
තෘතියා	”	= අධිරූපකං.
චතුර්තී	”	= යථාකකමං.
පංචමි	”	= නිබ්බානං.
ජයි	”	= උපනිශරං.
සත්තමි	”	= අධිනවමං.

109 භාවය:- සමාහාර විගුසමාසය. අසමාහාර විගුසමාසය යි විගු සමාසයෙහි හෙද දෙකකි.

විශේෂය:- කම්මාරය සමාසයාගේ ම ප්‍රභේදයක් වූ මේ සමාසය සමාහාර, අසමාහාර යන විප්‍රභේදයකින් සමූපලක්ෂිතය. සංඛ්‍යාවාවක පදයක් පුළුවම උක්තව යෙදෙන සමාසය මිඟු නම්. උභය පද්‍යථි ප්‍රධානය යි ද ඇතැම්හු කියති. (1) සමූහයක් ප්‍රධානව එක ක්‍රියාවකින් යුක්ත සමාසය සමාහාරමිඟු නම්. “නිලොකං” යනු උදාහරණයි. (2) අවයව ප්‍රධානව යෙදෙනුයේ අසමාහාර නම්. “පඤ්චස්ත්‍රියානි” යනු උදාහරණයි. සංඛ්‍යා පුළුභයත්, නපුංසක ලිඟු බවත්, එකවචනභයත් මේ සමාසයෙහි ලක්ෂණ වෙති. මේ මෙසේ වුවද අසමාහාර විගු සමාසය බහුවචනයෙහි ද වර්තැගේ.

110 භාවය:- සමාහාර වඤ්ඤ සමාසය, ඉතිරිතර යොග වඤ්ඤ සමාසය යි වඤ්ඤ සමාසයෙහි හෙද වශෙකි. අපේලකං යනු සමාහාර වඤ්ඤ සමාසයට උදාහරණයි. සමණ බ්‍රහ්මණා යනු ඉතිරිතර යොග වඤ්ඤ සමාසයට උදාහරණයි.

වංශිකාව:- සමාන විභක්තික නාමයන්ගේ පිටු කිරීම මඟ නම්. මෙයට වකාරාභි සමාසය යි ද කියති. සමුච්චය, අක්ඛ්‍යය ඉතරිතර යොග, සමාහාර ය යි මඟ සමාස හෙද සතරක් වුවද මෙහි දැක්වූයේ පස්විම විනය ය. සමූහ සමූහව සමාස වුවද එක ක්‍රියාවක් අපේක්ෂා කරනුයේ ඉතරිතර යොග නම්. සමාහරය= (109 වංශිකාව බලනු.) සමුච්චය, අක්ඛ්‍යය දෙකෙහි සමාස විමෙක් නොමැත. සමාහාර වඟ සමාසයෙහි දී එකවචන බවත්, නපුංසක ලිඟ බවත් වේ.

111 භාවය:- සුගමයි.

වංශිකාව:- සමාන ලිඛිත විභක්තියාදිය ඇති පදයන්ගේ හෙවි කිරීම කම්බාරය නම්. විශේෂණ විශේෂණ දෙදෙනා දරන අපි යෙන් ද කම්බාරය නම් වේ යයි දන යුතුයි. මෙය පර පදාභි ප්‍රධානය. මේ සමාසයෙහි හෙද නවයෙකි.

112-113 යථොක්ත නවවිධ කම්බාරය සමාසයට උදහරණ මෙයින් දැක්වේ.

විශේෂණ	පූර්වපද	කම්බාරය	නිදර්ශන.
„	උතතර පද	„	ගණ්‍යතනමො.
„	උභය පද	„	සංගත සුමුම ධර්මමො.
සමාහාරය	පූර්ව පද	„	හෙතුපට්ඨයො.
උපමා	„	„	සංඛ සෙවං.
අවධාරණ	„	„	ගුණධනං.
කු නිපාත	„	„	කු ප්‍රත්‍යයො.
න	„	„	අභාවො.
ප	„	„	සාවචනං.

114 භාවය:- ප්‍රථමා නපුරිස, අමාදි නපුරිස ය යි නපුරිස සමාසයෙහි හෙදවයෙකි. අක්‍රාහවණො, භූමිගහො යනු උදහරණයි.

වංශිකාව:- විනිශ්චය විභක්තියාදිනු පරපද නාමයන් හා සමාස කරනු ලැබෙත් නම් ඒ නප පුරිස නම්. විභක්ති සමාස ය යි ද මෙයට ව්‍යවහාර කෙරෙති. විඛ්‍ය් ලොපා සමාස කරන හෙයින්. මේ සමාසය ප්‍රධාන වශයෙන් දෙකොටසකට බෙදා කාන්‍යායනා වාසියන් වහන්සේ දැක්වූහ. එනම් ප්‍රථමා නපුරිසය, අමාදි නපුරිසය කියායි. ඇතැම් ආවාසී කෙනකුන්ට ප්‍රථමා නපුරිස

සමාසය අභිමත නොවේ. එහෙත් අක්ෂිපිප්ලී ආදිය ප්‍රථමා තප්පරිස උද්ගරණ වශයෙන් දක්වති. නැවත ලොප තප්පරිසය, අලොප තප්පරිසය යි හෙද දෙකක් තප්පරිස සමාසයෙහි හෙද වශයෙන් වෛය්‍යාකරණයෝ දක්වති. **අක්ෂිපිප්ලී, නාණකකණ** ණො. යනාදිය එයට උද්ගරණ කෙරෙති. මේ සමාසය පර පද්ම ප්‍රධානය; වාච්‍ය ලිඛිතකද වේ.

115 **භාවය:-** දිගු සංඥලත් තත් පුරුෂ සමාසය කමිධාරය සංඥලත් තත් පුරුෂ සමාසය ය යි ප්‍රථමා තප්පරිස සමාසය විවිධ වේ. අපඤ්චපුලි-අබ්‍රාහමණො යනු උද්ගරණ යි.

වණ්ණනා:- මූලින් දිගු සමාසයෙහි සිඛ පදයක් ප්‍රථමා විභක්ති ලොපයෙන් හා නනිපාතය පිළිබඳ තත් පුරුෂකායීය වූ අකාරා දෙයක වීමෙන් සිදුවන සංක්‍ෂේපය මිගු නත් පුරුෂ ප්‍රථමා සමාස ය යි. **“අපඤ්චපුලි”** යන්නෙහි ඒ ලක්ෂණ පෙනේ.

ප්‍රථමා විභක්තිය ලොප්ව කමිධාරය සංඥ හා තප්පරිස සංඥලත් වෙන් වෙන් පැවැත්ම ඇති එකාචි සමාසය තුලාචාචි (කමිධාර) තප්පරුෂ සමාසයයි **“අබ්‍රාහමණො”** යන්නෙහි ඒ ලක්ෂණ පෙනේ.

116-117 **භාවය:-** අමාදි තප්පරිස සමාසය දුතියාදීන්ගේ වශයෙන් සවැදූරැම්. භූමිගතො - දෙවදනො - කඨින දුස්සං අතතජො-රාජ පුතො-ගම වාසී යනු උද්ගරණ යි.

වණ්ණනා:- ප්‍රථමා තප්පරිසය, අමාදි තප්පරිස ය යි තප්පරිස සමාසයෙහි හෙද දෙකක් ලැබෙන බව මූලින් කිවු. අමාදි තප්පරිසයෙහි හෙද සයකි.

විනියා තප්පරිස සමාසය	භූමිගතො, භූමිගතො
තාතියා	දෙවෙනදනො, දෙවදනො
වතුනි	කඨිනස්ස දුස්සං, කඨින දුස්සං
පඤ්චමි	අතතනොජානො, අතතජො
ජභි	රඤ්ඤ පුතො, රාජ පුතො
සතතමි	ගාමෙවාසි, ගාම වාසි

118 **භාවය:-** තග්ගණ බහුබඛිති සමාසය, අතග්ගණ බහු බඛිති සමාස යැයි බහුබඛිති සමාසයෙහි හෙද දෙකකි. ලමබ කණෙණං-පබ්බතො යනු උද්ගරණයි.

වංශිකාව:- සමසාමාන පදයන් ගෙන් අත්‍ය වූ පද්ධතක් උකත වේ නම් එය බහුබීති නම්. ඒ බහුබීති සමාසය තදගුණ අතදගුණ යයි හෙද දෙකක ඇතුළත් වේ. විෂෛෂණ පදයෙන් කියවෙන ගුණය යමෙකු කෙරෙහි විද්‍යමානද ඒ තදගුණ නම්. ලම්බකණණා යනු උද්ගරණයි. එයින් අත්‍ය වූයේ අතදගුණ යයි. පබ්බතො යනු උද්ගරණයි. මේ සමාසය වාච්‍යලිඛිතය අත්‍යපද්ධි ප්‍රධානය.

119 **භාවය:-** ආදියෙහි අත්‍ය පදය, මධ්‍යයෙහි අත්‍ය පදය, අන්තයෙහි අත්‍යපදය යෙදීමෙන් බහුබීති සමාසය තුන් පරිද්දෙකින් වන්නේය. පත්තහන්‍යො - අත්තහන්‍යො - ජිත්තහන්‍යො යනු උද්ගරණයි.

120-121 **භාවය:-** සුගමය.

වංශිකාව:- බහුච්ඡිති සමාසය සප්තවිධ වේ. සංකීර්ණාභය, විසන්තරාලෝභ, ව්‍යතිහාර ලක්ෂණ යන අභි ත්‍රයෙහි පළමු විභවවේ. ඡප්පව්‍යව්‍ය, පුබ්බත්තරා, දණ්ඩාදණ්ඩී යනු ක්‍රමයෙන් ඔවුනට උද්ගරණයි.

1	ප්‍රථමා	බහුබීති	සමාසය - නිශ්‍රෝධපටි මණ්ඩලො
2	විතියා	"	" = ආගත සමණො
3	තෘතියා	"	" = ජිතිද්දියො
4	චතුත්ථි	"	" = දිත්තසුංඝො
5	පඤ්චම්	"	" = නිගගනජනකො
6	ඡයි	"	" = ලම්බකණණො
7	සත්තම්	"	" = සුසග්ගො

122 **භාවය:-** වන්ද සමාසය, විගුසමාසය, කම්මධාරය සමාසය යන මෙකී සමාසයෝ සමුච්චයාචි තුල්‍යාචි වාචකවෙති. අබ්‍යසිභාව, තපපුරිස, බහුබීති යන සමාසත්‍රය ය නාමානුරූප වූ වෝ වෙති.

123 **භාවය:-** කම්මධාරය, වන්ද, තපපුරිස යන සමාසත්‍රය ය පරපදයෙහි වූ ලිඟු ලබයි. බහුබීති සමාසය අත්‍ය වූ පදයෙක ලිඟු ලබයි.

124 භාවය:- දිගු සමාසය හා අව්‍යය්භාව සමාසය නියත යෙන්ම නපුංසක ලිඛිතය. යුක්තවූ විභක්ති පද්ධතීන් ගෙන් එය සුලබය.

125 භාවය:- මේ පුණ්‍යය හේතුකොට මම නොබිඳුනු පිරිස් ඇත්තෙක් වෙමිවා, ප්‍රඥවෙන් හා සමානියෙන් යුක්තවූවෙක් වෙමිවා, අවසන්ති සංසාරයෙන් එතරවන්නෙක් ද වෙමිවා.

සමාසය නිමි.

නිබ්භය.

126 භාවය:- වාසිසාදී ඒ ඒ ශබ්දයන්ට හා ව්‍යාකරණ ශාස්ත්‍රාදග්‍රහණයෙහි නියුක්ත වූ ශිෂ්‍යයන්ට හිතවූයේ තඛිත නම්.

වණිත:- සමාසයෙන් පදයන්ගේ යම් සංකෂ්ප්තයක් වෙයිද එයට වඩා කෙටිකිරීමෙන් තඛිතයෙන් වෙයි. නාමයෙන් පරව අප්‍රත්‍යාදී අප්‍රාච්ඡාදි පිණිස “ණ” ආදී ප්‍රත්‍යයන් කොට තීර්ණයක් නිබ්භ නම් වේ. වාසිසාදී නාම පදයන්ට හිතවූයේ යයි කියේ එහෙයිනි. නිරුක්ති ශාස්ත්‍රය ඉගෙනීමෙහි නියුක්ත යනට මෙයින් වන ප්‍රයෝජනය අනලා වේ.

127 භාවය:- සාමසුදු තඛිතය, අව්‍යය තඛිතය, භාවතඛිත යයි තඛිතයෙහි හෙද තුනෙකි. එයින් සාමසුදුතඛිතය ලිඛිත වචනයන් හා සාධාරණවීම හෙතෙයින් අනෙක ප්‍රකාර වේ.

වණිත:- තඛිතයෙහි ප්‍රධාන වශයෙන් සාමසුදු, අව්‍යය, භාවයයි හෙද තුනෙක් ලැබේ. ලිඛිත වචනානුරූපව යම් තඛිත යෙක් වේ නම් එයේ වූ තඛිතය සාමසුදු නම්. පුලලිඛිතයෙහි “වාසිසාදී” යි ද, සත්‍රී ලිඛිතයෙහි “වාසිසි” යි ද, නපුංසක ලිඛිතයෙහි “වාසිසං” යි ඒ ඒ ලිඛිතානුරූපව හෙද තුන වෙයි. එකවචන බහුවචනයන්හි වාසිසාදී, වාසිසා යනාදීන් වර්තාගෙයි.

128 භාවය:- අව්‍යය තඛිතය එයේ ලිඛිත වචනයන් නිසා වෙනස් බවක් නොලබයි. සඳු, බුඬි දෙදෙනාගෙන් යුක්තවූයේ භාවයයි. වාසිසා-නථනතා-මපමමං යනු උදාහරණයි.

129 භාවය:- ත්‍රිවිධ තඨ්‍යයෙන් අතුරෙන් සාමසුදු තඨ්‍යයෙහි හෙද පසලොසකි. ගොතන-තර-රාග-ජාති-සමුහ-ඝාත නිසිසිත - උපමා - බහුල-සෙසි - අසසනි-පකති - පුරණ-සංඛ්‍යා-විභාග, යන මොහුයි.

130 භාවය:- සරලයි.

වණ්‍යාව:- තඨ්‍යයෙහි දී යම් ප්‍රත්‍යයක් කරනුයේ යම් නිසි අර්ථයක් සලකාගෙනය. “වසිඬ” ශබ්දයා කෙරෙන් ඔහුගේ පුත්‍රයා යන අර්ථය සලකා “ව්‍යාණප්පවෙව්” යන සුත්‍රයෙන් “ණ” ප්‍රත්‍යය කරනු ලැබේ. ඒ “ණ” ප්‍රත්‍යයෙන් ඔහුගේ පුත්‍රයා යන අර්ථය ගැනෙයි. එවිට අපවච්ඡා ශබ්දයක් උච්චතා නො කෙරේ. එහි අර්ථය යථොක්ත ප්‍රත්‍යයෙන් ලැබෙන හෙයිනි.

131-132 භාවය:- සාමසුදු තඨ්‍යාගත පණණරස විධි හෙදයනට උදාහරණ. 1 වාසිඬ, 2 නාවිකං, 3 නිලං, 4 පුරිමො, 5 ජනනා, 6 රජනියං, 7 දුරුලලං, 8 මුමාසිතනන, 9 අභිජකාපු, 10 සෙසො, 11 සබ්බො, 12 මණ්ණියං. 13 පක්ඛමො, 14 විකං, 15 විධා යන මොහුයි.

133 භාවය:- ණ-ණායන-ණාන-ණොය-ණි-ණික-ණව-ණොර-ණා, යන මොහුගොතන තඨ්‍යයෙහි ප්‍රත්‍යයෝවෙති.

වණ්‍යාව:- “ව්‍යාණප්පවෙව්” යන සුත්‍රයෙන් “ණ” ප්‍රත්‍යයද, “ණායන ණාන වච්ඡාදිනො” යන්නෙන් වූ ණායන, ණාන යන ප්‍රත්‍යවයද, “ණොයො කතනිකා දිති” යන්නෙන් “ණොය” ප්‍රත්‍යයද, “අනොණිවා” යන්නෙන් වූ “ණි” ප්‍රත්‍යයද, ඒ සුත්‍රයෙහි ම වා ග්‍රහණයෙන් වූ “ණික” ප්‍රත්‍යයද, “ණවොපභවාදිති” යන්නෙන් “ණව” ප්‍රත්‍යයද, “ණොරවිධ වාදිනො” යන්නෙන් “ණොර” ප්‍රත්‍යයද, “අනොණිවා” යන්නෙහි වාග්‍රහණයෙන් වූ “ණා” ප්‍රත්‍යයද යන මේ ප්‍රත්‍ය නවය ගොතන (අපනය) තඨ්‍යයෙහි වේ.

134 භාවය:- තරතාදී තඨ්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය දෙකක්ද, රාගාදී තඨ්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය එකක්ද, ජාතාදී තඨ්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය සතරක්ද වෙති.

වණ්‍යාව:- “යෙනවා, සංසඬං තරති වරති වහතිණිකො නි ණිකො” යන සුත්‍රයෙන් “ණික” ප්‍රත්‍යයද, “තමධිනෙ

තෙන කානාදි සනතිධාන නියෝග සිප්පනණක ජීවික කෙසෙසු ව” යන්නෙන් කල “ණ” ප්‍රත්‍යයද, තරාදී තභිතය වේ. “ණරාගානෙතරතනං නසෙසද මඤ්ඤකෙසෙසුව” යන්නෙන් වන “ණ” ප්‍රත්‍යය රාගාදී තභිතයටද, “ජානාදින මිමියාව” යන සූත්‍රයෙන් ඉම, ඉය යන ප්‍රත්‍ය දෙක හා එහිම වග්‍රහණයෙන් “කිය” ප්‍රත්‍යයද, ආදි ශබ්දයෙන් වූ “ඉය” ප්‍රත්‍යයද, යන ප්‍රත්‍ය සතර ජාත්‍යාදී තභිත යෙහි වේ.

135 හාවය:- සමූහ තභිතයෙහි ප්‍රත්‍ය තුනක්ද, ණන, නිසසිත, උපමා බහුල යන තභිතයන්හි එක එක ප්‍රත්‍යයද යන වශයෙන් ප්‍රත්‍ය සතරක් වේ.

වණිතා:- “සමූහකෙසෙසු කණණාව” යන සූත්‍රයෙන් වන “කණ” ප්‍රත්‍යය හා “ණ” ප්‍රත්‍යයද, ගාමජන බඩු සභායාදි ගිතා” යන සූතුරෙන් වන “තා” ප්‍රත්‍යයද, සමූහ තභිතයෙහි ප්‍රත්‍යවෙති. “නදසසභාන මියොව” යන සූත්‍රයෙන් වන “ජය” ප්‍රත්‍යය ණන තභිතයෙහි ප්‍රත්‍යයයි. “නනනිසසිතකෙසෙසුලො” යන සූත්‍රයෙන් වන “ල” ප්‍රත්‍යය නිසසිත තභිතයෙහි ප්‍රත්‍යය වේ. “උපමකාසිතතනං” යන සූත්‍රයෙන් වන “ආසිතතන” ප්‍රත්‍යය උපමා තභිතයෙහි ප්‍රත්‍යයයි. “ආලුතබ්බහුලෙ” යන සූත්‍රයෙන් වන “ආලු” ප්‍රත්‍යය බහුල තභිතයෙහි ප්‍රත්‍යය වේ.

136 හාවය:- විසිඳිතභිතයෙහි ප්‍රත්‍ය පසෙක්ද, අසසපිතභිත යෙහි ප්‍රත්‍ය නවයක් දැයි මෙයේ ප්‍රත්‍ය තුදසෙක් මෙයින් දැක්වේ.

වණිතා:- “විසෙසෙතර-නම-සසිකිසිභා වා” යන සූත්‍රයෙන් වන “තර-නම-ඉසසික-ඉය-ඉභ” යන ප්‍රත්‍ය පසුවකය විසිඳි තභිතයෙහි ප්‍රත්‍යයෝයි. “නදසසජ්ඣතිවිව” යන සූත්‍රයෙන් වන “චි” ප්‍රත්‍යය හා එහිම වග්‍රහණයෙන් වන “සො” ප්‍රත්‍යයද “නපාදිතොසි” යන්නෙන් වන “සි” ප්‍රත්‍යයද, “දණ්ඩා දිතො ඉකජ” යන්නෙන් වන “ඉක, ජ” ප්‍රත්‍යයන්ද, “මධ්වාදිතොරො” යන්නෙන් විහිත “ර” ප්‍රත්‍යයද, “සධ්වාදිතොණො” යන්නෙන් වන “ණ” ප්‍රත්‍යයද, “ගුණාදිතොවනතු” යන්නෙන් වන “වනතු” යන්නද, “සත්‍යාදිතිමනතු” යන්නෙන් වන “මනතු” ප්‍රත්‍යයද, යන මේ ප්‍රත්‍ය නවය අසත්‍යථ තභිතයෙහි ප්‍රත්‍යයෝ වෙති.

137 හාවය:- ප්‍රකෘති තභිතයෙහි “මය” ප්‍රත්‍යයද පූරණ තභිතයෙහි ම-ජ-ඵ-භ-නිඤ, යන ප්‍රත්‍ය පසද, සභිධ්‍යා තභිතයෙහි

“ක” ප්‍රත්‍යයද, විභාග තඨිතයෙහි “බ” “සො” යන ප්‍රත්‍ය වයද යන මේ ක්‍රමයෙන් සියලු සාමඤ්ඤ තඨිතයෙහි සහලිය් හය දෙනෙක් ප්‍රත්‍යයෝ වෙති.

වංශිනා:- ප්‍රකෘති තඨිතයට නියමිත වූ “මය” ප්‍රත්‍යය “නපසකතිවවතොමයො” යන සූත්‍රරෙන් වෙයි. “සඛ්ඛ්‍යාපුරණොමො” යන්නෙන් “ම” ප්‍රත්‍යයද, “එකාදිනො දසසයි” යන්නෙන් “ජ” යන ප්‍රත්‍යයද, “චතුස්සෙහි එයා” යන්නෙහි “එ, ය” යන ප්‍රත්‍ය දෙකද, “චිනිති තියො” යන්නෙන් වූ “නිය” ප්‍රත්‍යයද, යන මේ ප්‍රත්‍යපස සඛ්ඛ්‍යා තඨිතයෙහි ප්‍රත්‍යයෝ වෙති. “චාදිනො කොනොකාසො” යන සූත්‍රයෙන් වන “ක” ප්‍රත්‍යයද සඛ්ඛ්‍යාතඨිතයෙහි ප්‍රත්‍යය වේ. “විභාගොධාව” යන සූත්‍රයෙන් වන “ධා” ප්‍රත්‍යයද එහිම වග්‍රහණයෙන් වන “සො” ප්‍රත්‍යයද විභාග තඨිතයෙහි ප්‍රත්‍යයෝ වෙති. මෙසේ ගොතන තඨිතයෙහි ප්‍රත්‍ය නවයක් ද තරතෘදී තඨිතයෙහි ප්‍රත්‍යවයක්ද, රාගාදී තඨිතයෙහි එකක්ද, ජාතෘදී තඨිතයෙහි සතරක්ද, සමූහතඨිතයෙහි තුනක්ද යාන, කිසිත, උපමා, බහුල යන තඨිතයන්හි එක එක ප්‍රත්‍යයද, විසිඬ සෙඬ) තඨිතයෙහි පසෙක්ද, අක්‍ෂරාචී තඨිතයෙහි නවයක්ද, ප්‍රකෘති තඨිතයෙහි එකක්මද, පූරණ තඨිතයෙහි ප්‍රත්‍ය පහක්ද, සංඛ්‍යාතඨිතයෙහි එකක්මද, විභාග තඨිතයෙහි දෙකක්ද, යන මේ ක්‍රමයෙන් සාමඤ්ඤ තඨිතයෙහි ප්‍රත්‍ය සහලිය් හදෙනෙක් වෙති.

138 භාවය:- සාල්ල (උරිය) කදමා එක් අංශයකින් දූරිය යුතු මහත් බරක් කදකින් සුවසේ ගෙනයන්නට හැක්කාක්මෙන් පද ගණනකින් කිය යුතු අචය එක (තඨිත) ප්‍රත්‍යයකින් පළ කිරීමට ඔවුන්වාසා මධ්‍යයෙහි යෙදිය යුතුවේ.

වංශිනා:- යම් කිසි පැසකින් ඉතා දුකසේ ගෙනයා යුතු මහත් බරක් කදක ලාගැනීමෙන් ගෙනයාමට ඉතාම ලෙහෙසි වේ. එමෙන් පද තුන හතරකින් කිය යුතු වූ දෙය එක අකුරක් යොදා ගැනීමෙන් ඒ අචය ලබාගැනීමට ඉවහල් වේ නම් එය භාෂාවට භාරොන මහත්ම උපකාරයකි. වසිඬ, අපච්ච යන පදදෙකකින් කිය යුත්ත වසිඬ යන්නෙන් පරව “ණ” කාරයක් යෙදීමෙන් ඒ අචය ලැබේ. ඒ ප්‍රත්‍යය යෙදිය යුත්තේ වසිඬ-අපච්ච යන පදදෙකින් මුල්පදය ලිඟය. ඒ වාසා මධ්‍යයයි.

139 භාවය:- වාක්‍යාවස්ථායෙහි පවත්නා විභක්‍යාදිය තභිතයෙහි දී ලොප්වේ. එසේ වුවද ඔවුන් කෙරෙත් වන “ණ” ආදී ප්‍රත්‍යයෝ ඒ අභියම ප්‍රකාශ කෙරෙති.

140 භාවය:- හිරු රැස් හා ගැටීමෙන් සුසීකාභාති පාෂාණයෙන් හටගන්නා ගින්න පසුව ඒ පාෂාණය නැතිවුවද නැති නොවන්නාක් මෙන්ම මුල දී පැවති පද විභක්‍යාදිය ලොප්වුවද, ඒ විභිස පසුව කරන ප්‍රත්‍ය තභිතයෙහි දී යථොක්තාචි දරති.

141-142 භාවය:- සුගමයි.

වණ්ණා:- එ-එතනා-එං-නො-නු-එ-ව-හිං-හං-හිංවන-හිං හබ්-ද්-ද්-ද්-ද්-ද්-රහි-බ්-හා යන ප්‍රත්‍ය අවලෝස කාත්‍යායන සුත්‍රයන්හි පැනෙයි. අතින් ප්‍රත්‍ය දසය (පැනෙනුයේ නවයෙකි) වූලතිරුත්තාදි ග්‍රන්ථයන්හි පැනෙයි.

භාවය:- සුගමයි.

වණ්ණා:- ණ්‍ය, තන, තා, තතන, තථ, ති, ණ්ල, ණ්ක, ණ්ග, කණ්, ණා යන මේ ප්‍රත්‍යයෝ භාව තභිතයෙහි ප්‍රත්‍යයෝ යි. ණ්‍ය, තන, තා යන ත්‍රිවිධ ප්‍රත්‍යයෝ “ණ්‍ය තන හා භාවෙතු” යන්නෙන් විභිතය. තතන, තථ, ති, ණ්ල, ණ්ක යන ප්‍රත්‍ය යථොක්ත සුත්‍රයෙහි තු ග්‍රහණයෙන් ගත්හ. “රමණ්ණා දිනොකණ්” යන්නෙන් “කණ්” ප්‍රත්‍යය ද, “ණ විසමාදිති” යන්නෙන් “ණ” ප්‍රත්‍යය ද යන මේ එකොලොස ද කාත්‍යාය නය අනුව දතයුත්තාහ. සාමඤ්ඤ තභිතයෙහි ප්‍රත්‍ය සතළිස් හය (46) ක් ද, අව්‍යය තභිතයෙහි ප්‍රත්‍ය විසි අට (28) ක් ද, භාව තභිතයෙහි හතර (4) ක් ද යි මුළු තභිතයෙහි ප්‍රත්‍ය අසූපහ (85) කි.

144 භාවය:- සුගමයි.

145 භාවය:- මේ තභිතයෙහි හෙද දක්වා ලූ පිනෙන් යහ පත් මිත්‍රයන් ඇතිව බුදුරදුන් වැණු දෑ කිරීමටම ලැබෙමිවා ශ්‍රඩාදී පඤ්ච ඉන්ද්‍රියයන් ගෙන් යුක්ත වෙමිවා.

සොදහරණ තභිත කාණ්ඩය නිමි.

ආර්ථිකය.

146 භාවය:- විකරණ ප්‍රත්‍යයන් හා විභක්තින් ද, භාව-කතී කම් යන කාරකයන් ද, ප්‍රකාශ කරන්නේ ආර්ථිකයයි.

වගන්ති:- “භාව කම් කතාරං ආර්ථිකයනි = ජොනෙ නි නි = ආර්ථිකය”- භාවාදී කාරකයන් හා අ ආදී විකරණයන් ද, නි ආදී විභක්තින් ද ප්‍රකාශ කරනුයේ ආර්ථික නම් වේ. “ආර්ථිකයනි” ආවක්ෂණ කතී ඒවාපාර මනාආර්ථිකය” යි සතු විකරණයන් ආර්ථිකය හැඳින් වූ හ. යම් විභක්ති සමූහයක් භාවාදී ක්‍රියාව පළකෙරේ නම් ඒ ආර්ථික නම් යි ද සමහරු කියති.

147 භාවය:- භාව, කම්, කතී යන ක්‍රියා වාචක විභක්ති අටකි. ඒ වර්ගීකරණයයි.

වගන්ති:- පූර්වකත ආර්ථික ප්‍රත්‍යයෝ කොටස් අටකට බෙදා වෛශ්‍යකරණයෝ දක්වති. තත් ප්‍රත්‍යයෝ කම්කාරක, කතීකාරක යන මොවුන් ප්‍රකාශ කෙරෙති. වෛශ්‍යකරණයෝ ඒ අට මෙසේ මේ නාමයන් ගෙන් හඳුන්වති. සංකල්ප-වග්ග මානා- සත්‍ය- නිශ්චයන- අපරිමිත- පරිමිත- භවිෂ්‍ය- කාලානි පනති යන වශයෙනි.

148 භාවය:- යථොක්ත විභක්තින් අටදෙන වෙන් වෙන්ව පරිකල්පය යි ආත්මනෙ පදය යි දෙපරිදි වේ. පූර්ව සදෙන පරිකල්පය පදය යි ද, අපරිමිත සදෙන අත්‍යන්ත පදය යි ද දන්නේ යි.

වගන්ති:- යථොක්ත විභක්තින්ට නියමිත ප්‍රත්‍ය සයානුවක් වෙති. එක් විභක්තියකට ප්‍රත්‍යයෝ වාදයෙකි. ඔවුන් සියලු විභක්තින්ට කොටස් දෙකකට බෙදෙති. එනම් පරිකල්පය ආත්මනෙ පදය කියා යි. එයින් ප්‍රථම වූ තු, අනතු ආදී සය (6) පරිකල්පය පද වශයෙන්ද, තං, අනතං ආදී අපරිමිත විභක්ති සය (6) ආත්මනෙ පදය යි ද හඳුන්වති. ක්‍රියාවෙන් ලැබෙන ඵලය නමා කරු ඒ නම් ඒ ආත්මනෙ පද නම් යි කියනු. අපරිමිත විභක්තියෙහිදීම මෙසේ සලකිය යුතු.

149-භාවය:- ඒ විපදයන් අතුරෙන් එක් එක් පදයක් නාම, ක්‍රියා, අභි, ශබ්දයන්ගේ යොග වශයෙන් ත්‍රිවිධ වෙති. පූර්ව, මධ්‍ය, අපර යනාදී වශයෙන් ඔවුන්ගේ යෙදීම වෙයි.

විකෘතිය:- සියලු විබතෙහිම අත්තනොපද, පරස පදයයි දෙපද කෙනෙකු ලැබෙන බව මුලින් කිවු. මෙයින් කියනුයේ ඒ පද දෙදෙන එක් එක් පද වශයෙන් සලකා කොටස් තුනකට බෙදීමයි. කෙසේදයත්? පරසෙම පදයට නියමිත ඡවි විධ ප්‍රත්‍යයෝ දෙක දෙක කොටස් තුනකට බෙදා ඔවුන් තාම, තුමන, අමන, ශබ්ද යන් හා යෙදවිය යුතු. එහි ක්‍රමය මෙසේයි. මුල් ප්‍රත්‍ය දෙක සමග තාමයද, දෙවන ප්‍රත්‍ය දෙක සමග තුමන ශබ්දයද, තෙවන ප්‍රත්‍ය දෙක සමග අමන ශබ්දයද යන ක්‍රමයෙනි. ආත්මනෙ පදයෙහි යෙදීමද මෙසේයි.

150-හාමය:- නැවතද පුරුෂ හෙද වශයෙන් හෙදත්‍රයක් වෙති. පුළු, මඩය, අපර යන වශයෙන් පඨම, මජ්ඣම, උත්තමය යි පුරුෂ තුනකි.

විකෘතිය:- විබතක මුල් ප්‍රත්‍ය සදෙන පරස පදය යි ද, අපර සදෙන අත්තනො පදය යි ද දැක්වීමු. මෙයින් කියනුයේ එසේ වී හෙද පද කොටස් තුනකට බෙදීමයි. එය පුරුසාදී වශයෙනි. **ව්‍යාකෘතිය** විභක්තියෙහිදී නි, අනනි යන දෙක පඨම පුරුෂය යි ද සි, එ යන දෙක මධ්‍යම පුරුෂය යි ද, මී, ම යන දෙක උත්තම පුරුෂය යි ද ප්‍රකාශ කෙරෙති. එසේම අත්මනෙ පදයෙහිද යොදා ගත යුතුයි. සෙසු විභක්තින්හිද මේ ක්‍රමය මෙසේ මැයි.

ප්‍රථම පුරුෂය.

මධ්‍යම පුරුෂය.

නි = සො ඛදනං පචනි.

සි = කං ඛදනං පචසි.

අනනි = කෙ ඛදනං පචනනි.

එ = තුමෙන ඛදනං පචඑ.

උත්තම පුරුෂය.

මී = අහං ඛදනං පචාමි.

ම = මයං ඛදනං පචාමි.

මේ පරසෙම පදයට දෘෂ්ටාන්තය. අනිකුත් විභක්තින්හිද මෙසේම සලකනු. තුමන, අමන ශබ්දයන් කෙරෙන් අත්‍යවු නාමයන් සමග ප්‍රථම පුරුෂයද, තුමන ශබ්දය සමග මධ්‍යම පුරුෂයද අමන ශබ්දය සමග උත්තම පුරුෂයද යෙදෙති.

151 -හාමය:- ඒ ත්‍රිවිධ පුරුෂයන් අතුරෙන් මුලින් යෙදෙන නි-සි-මී යන තුන එක වචනද, අනනි-එ-ම යන තුන බහු වචනද වෙති.

152 -භාවය:- විහිතනිහු ජාති වශයෙන් අටෙකි. පද වශයෙන් සොලසෙකි. යොග වශයෙන් 48 කි. එසේම පුරුෂ වශයෙන් අට සාලිසකි.

වැනිතා:- වන්නමාන -පෙ- කාලාතිපතනියයි ජාති වශයෙන් අට (8) මෙසේ දනුනුය. පද වශයෙන් සොලසකැයි කිවේ විඛත් අටෙහිම පරස පද, අතනනො පද වශයෙන් එක විඛතනට දෙක බැගින් වූ කල ලැබෙන හෙද වශයෙනි. යොග වශයෙන් සතලිස් අට (48) කි. ඒ මෙසේයි. නාම, තුමන, අමන යන වශයෙන් පරස පදයෙහි තුනක්ද, අතනනො පදයෙහි තුනක්ද සියෙක් වෙති. සියලු විඛතෙහිම එසේ ලැබුන කල අටසාලිසෙකි. පුරුෂ වශයෙන්ද පරස පදයෙහි පුරුෂ තුනක්ද, ආතනනො පදයෙහි පුරුෂ තුනක්ද ලැබෙයි. එසේවූ සය අට විඛතෙහිම ලැබෙනවිට අට සාලිසකි.

153 -භාවය:- විහිතනිහු අටදෙන එක වචන බහු වචන යන්නේ වශයෙන් සයානුවක් වෙති.

වැනිතා:- වචිමානාදි විහිතනි අටෙහි පරස පදයෙහි ප්‍රථම මධ්‍යම, උත්තම යන පුරුෂත්‍රයෙහි එකවචනය බහුවචනය වශයෙන් වචන අට සාලිසක්ද, අතනනො පදයෙහි අට සාලිසක්ද එකවචන, බහුවචන සයානුවක් ලැබෙති. පරො පුරුෂ හෙදයෙන් අසුවෙක්වේ. ප්‍රථම පුරුෂය හා මධ්‍යම පුරුෂයද, ප්‍රථම පුරුෂය හා උත්තම පුරුෂයද, මධ්‍යම පුරුෂය හා උත්තම පුරුෂයද යන මොවුන්ගේ එක්කොට කීමෙන් ඇති කල කියවෙන පුරුෂය “පණ්‍යපුරුෂය”, නම්වේ. “සමබ්බ සමෙතාගිධානෙ පණ්‍ය පුරුෂො” යනු පැරණි යන් එය හැඳින්වූ නියායි.

154 -භාවය:- ති-සි-ථ වාරය, ති-මි-ම වාරය, සි-මි-ම වාරය කි, සි, ථ වාරය, ති, අනති, සි, ථ, මි, ම වාරය යන පණ්‍ය වාරය පරො පුරුෂ ග්‍රහණයේදී ලැබේ.

වැනිතා:- ක්‍රියාව කරන කතීවරු දෙතුන් දෙනෙක් ප්‍රථම මධ්‍යමාදි පුරුෂයන්ගෙන් සිටි කල පසුව යෙදෙන පුරුෂයට හිමි බහු වචනය ගැනීම ඊතියකි. පරො පුරුෂ ග්‍රහණ නාමයෙනුද සැලකෙනුයේ එයමය. “සොව පවති, තිං”ව පවසී. යනවාකාදෙක ප්‍රථම මධ්‍යම පුරුෂයන්ගෙන් යුක්තවිය. එය පරො පුරුෂ ග්‍රහණය

වන විට යෙදිය යුත්තේ “තුමෙහ පව්ව” කියා යි. මේ විනය වාරයයි. “කිංච පව්සි, අහංච පව්වමි” යි මඬම, උත්තම පුරුෂ දෙක එක ක්‍රියාවකලා එක්කොට කියයුතු කල්හි පරො පුරුෂ ග්‍රහණය කරනුයේ “මයං පව්වමි” යනුවෙනි. මේ නෘතිය වාරයයි. “අහංච පව්වමි සොච පව්ති කිංච පව්සි, යන මේ උත්තම-ප්‍රථම-මධ්‍යම පුරුෂ තුන එක් ක්‍රියාවකලා එක්කොට කිය යුතු කල්හි පරො පුරුෂ ග්‍රහණය කරනුයේ ‘මයං පව්වමි’ කියා යි. මේ චතුරී වාරයයි. ‘සොච පව්ති, හෙව්පවනති, කිංච පව්සි තුමෙහ ව පව්ථ, අහංච පව්වමි” යන මේ සියල්ල එක් ක්‍රියාවකලා එක්කොට කියයුතු කල්හි පරො පුරුෂය ගතීනම් එයද යෙදිය යුත්තේ ‘මයං පව්වමි’ කියා යි. මේ පරස්ස පද දසය ලැබෙන පඤ්චම වාරය යි. ආත්මනෙ පදයෙහිද ලැබෙන මේ පස් වාරය එක්වීමෙන් චතීමාන විභක්තියෙහි පරපුරුෂ වාර දශයෙක් වේ. පඤ්චමි ආදී සෙසු විභක්ති සතද දශය දශය බැගින් පර පුරුෂ වාර ලබන නිසා ආබ්‍යාසයෙහි විභක්තින්ගේ හෙද අසු වෙක් වේය යි කීම සහේතුක ය. සද්ද නීතියෙහි එක විභක්තියක වාර දෙළසක් ලැබේය යි දක්වා තිබේ. පරො පුරුෂය යෙදෙන්නේ මධ්‍යම උත්තම පුරුෂ දෙකේ පමණෙනි. ප්‍රථම පුරුෂයෙහි පරපුරුෂ භාවයක් නැත්තේය. විස්තරාථීන් ශබ්ද නීතිය බැලිය යුතු.

155 හාවස:- සුගමයි.

වණිතා:- පව්වප්පනා භාලයෙහි චතීමාන විභක්තිය වෙයි. සො ගාමං ගච්ඡති යනු උද්ගරණයි. භාෂායෙහි යෙදී තිබෙන උද්ගරණ අනුව සලකා බලන විට අතීතා නාගතාථ්‍යන් හි ද එය යෙදෙන බව කිය යුතු වේ. “කුතො නු කිං ආගච්ඡසි, පුරෙ අධිමෙමා දිප්පති.” යනු ඔවුන්ට උද්ගරණයි. හවිස්සනති විබන නොපැමිණි කාලයෙහි වේ. සොගාමං ගච්ඡස්සති.” යනු උද්ගරණයි. “පඤ්චමි-සතනමි” විභක්ති දෙක අතීත කාලය හෙවත් පසු වූ කාලයෙහි ම වේ.

156 හාවස:- අප්ච විභක්තීන් පිළිබඳ පරසෙසමපදය කතීම ප්‍රකාශ කරයි. ආත්මනෙ පදය භාව, කමී, කතී යන කාරක තුන ප්‍රකාශ කරයි.

157-158 හාවස:- සුගමයි.

වණිතා:- කතී කමී භාව යන මේ කාරකයන් හි ආබ්‍යාස විෂයෙහි ලැබෙන ප්‍රත්‍ය නිශ්චකති. “නිජ ශුපකින මානෙති

බජ්ජාවා” යන්නෙන් වූ බ-ජ-ස යන ප්‍රත්‍ය තුනකි. තිතිකකති. ජ්‍යුච්ජති විමංසති යනු උදහරණයි. “ආයනාමනෝ කතතුප මානාද වාරො” යනුවෙන් “ආය” ප්‍රත්‍යය වේ. පබ්බතායති යනු උදහරණයි, “ඒ සුපමානාව” යන්නෙන් ඒය ප්‍රත්‍යය වේ. ජතතීයති යනු උදහරණයි. “නාමමනාතතිච්ජනෝ” යනුවෙන් “ඒය” ප්‍රත්‍යය වේ. පතතීයති යනු උදහරණයි. “බාතුහි ණොණය ණා පෙණාපයා කාටිනාති හෙට්ඨනෝ” යන සූත්‍රයෙන් ණො-ණය ණාපෙ-ණාපය යන ප්‍රත්‍යවතුමය වේ. වොරෙති, වොරයති, වොරාපෙති, වොරාපයති යනු ඔවුන්ට උදහරණයි. යථොක්ත සූත්‍රයෙහි අක්ෂරයන්ගෙන් ජොතලති යනාදියෙහි “අල” ප්‍රත්‍යය වේ. “බාතුරුපෙ නාමසමා ණයොව” යන සූත්‍රයෙන් විසුඛයති යනාදියෙහි “ණය” ප්‍රත්‍යය වේ. එහිම වග්‍රහණයෙන් “ආර, අල” යන ප්‍රත්‍යයවීමෙන් සන්නරාලති, උපකක්කාලති යනාදිය සිදුවේ. “භාවකමෙමසු යො” යන්නෙන් “ය” ප්‍රත්‍යය වේ. සීයතෙ යනු උදහරණයි. ‘භුවාදිනො අ’ යන සූත්‍රයෙන් “අ” විකරණ ප්‍රත්‍යය වේ. භවති යනු උදහරණයි. “රුබාදිනො නිගහිත පුබ්බංව” යන්නෙන් වන නිගහිත පූච්ඡ (අ) ප්‍රත්‍යයට රුකුති යනු උදහරණයි. එහිම වග්‍රහණයෙන් “ඉ-ඒ-ඵ-ඛ” යන විකරණ ප්‍රත්‍යවීමෙන් රුකුති රුකුති රුකුති රුකුති යන පද සිදුවෙයි. “දිවාදිනො යො” යනුවෙන් “ය” ප්‍රත්‍යය වේ. දිබ්බති යනු උදහරණයි. “ස්වාදිනො ඤාණා උණාව” යන සූත්‍රයෙන් ස්වාදි ගණයෙහි විකරණ ප්‍රත්‍ය තුනක් වේ. ඤා-ණා-උණා යන මොහුයි. සුණොති සුණාති-සුණනති යනු උදහරණයි. කියාදිගණයෙහි “කියා දිනොනා” යන්නෙන් “නා” විකරණය වේ. කිණාති යනු උදහරණයි. ගහාදිගණයෙහි වන විකරණ දෙකකි. පා-ණහා යන මොහුයි. සෙප්පති, ගණහාති යනු උදහරණයි. ඔවුන් වහුයේ “ගහාදිනො පණහා” යන සූත්‍රයෙන්. තනාදි ගණයෙහි “නනාදිනො ඔසිරා” යන සූත්‍රයෙන් “ඔ සිර” යන ප්‍රත්‍යයවීමෙන් කරොති කසිරති යන පද සිදුවෙයි. “චුරාදිනො ණොණයා” යන සූත්‍රයෙන් “ණො-ණය” යන ප්‍රත්‍යයවී වොරෙති වොරයති යනු සිදුවේ. මෙයේ මේ උදහරණ සලකා බලන විට ආබ්‍යාස විෂයෙහි භාව කම් කාරකයන්හි වන ප්‍රත්‍යය දෙකිසක් පෙනෙන තත් “ඒ” ප්‍රත්‍යය හැර මෙහි ප්‍රත්‍ය එක් තිසක් දක්වා තිබේ අනුමාන ආවාසී වරු හනාදි ගණයෙහි වන “සිර” යන විකරණය ඔයන් නට වූ ආදෙශයක් ලෙස සලකයි. එවිටද යථොක්ත ප්‍රත්‍ය එක් තිසම මෙහි ලැබෙන බව සලකිය යුතුයි.

159 භාවය:- සුගමයි.

වණිතා:- යම් ක්‍රියාවක යෙදෙවිම් වශයෙන් වන්නේ කාලින යයි. ඒ කාරිත ප්‍රත්‍ය පසකි. ඔවුහු තම් භේණය භාපෙ - භාපය - අල යන මොහුයි. සෙසු සවිස්ස අකාලින ප්‍රත්‍ය වෙති.

160 භාවය:- ධාතු, විභක්ති, ගණ, ප්‍රකෘති ප්‍රත්‍යයන්ගේ මධ්‍යයෙහි ධාතු ගණ හඳුන්වා ගැනුමට යෙදෙන ප්‍රත්‍ය විකරණ නම් වෙත්. නිග්ගහිතය හා ඉවණිය ආගම වශයෙන් වේ යයි දත යුතුයි.

වණිතා:- භූවාදි ධාතූන්ගේ හා ති ආදි විභක්තින්ගේ මධ්‍යයෙහි විෂේෂාචාර්යන් සලකා කරන ප්‍රත්‍යය විකරණ නම් වේ.

“පුබ්බාපරභාගසාධා - භින්නාධාතු විභතතිශෝ
තිස්සාය පච්චයා භොගති - යෙතෙවිකරණා සිසුං”යි

පැරණියෝ විකරණය ගැඳුන් වූහ.

ගණය.	විකරණ.	උදාහරණ.
භූවා,දි=	අවිකරණය=	භවති - මුසති
රුධා,දි=	නිගහතින පුළු, අ, විකරණය =	රුකති - සිඤ්චති
දිවා,දි=	ය විකරණය =	දිබ්බති - හස්සති
සවා,දි=	භූ, භා, උභා =	සුභොති-සුභොති-පාපුභොති
කියා,දි=	තා =	ඒතාති - විතාති
ගහා,දි=	පප භාතා =	සෙපපති - ගණහාති
තතා,දි=	ඔ-සිර ::	තතොති - කසිරති
වුරා,දි=	භේ-භාය=	වොරෙති - වොරයති

රුධාදි ධාතු ගණයෙහි වන විකරණයද අකාරය මැයි. භූවාදි ගණයෙහි විකරණයද අකාරයයි. මේ දැක හඳුන්වා ගැනීමට රුධා දි ගණයෙහි දි නිග්ගහිතා ගමය හා ඉවණියගමයද වන බව සිත තබාගත යුතු වේ.

161 භාවය:- සුගමයි. (කතීන්ගේ ඉභට ප්‍රාථිතය.)

සොදාහරණ ආබ්‍යාසන හෙදය නිමි.

කිහිකය.

162 භාවය:- ආබ්‍රිතිකයන්ගේ සැකය දුරු කරන්නේය යන අර්ථයෙන්ද, යම් ප්‍රත්‍යාදියක් ශිෂ්‍යයන්ට තිහාම් සිඬියක් කෙරේය යනු අරුතින්ද, ශබ්දානු ජාතනයෙහි සමත් වූ ඒ ප්‍රත්‍යයෝ කිහික නම් වෙත්.

වශ්‍යතා:- කාරොතිනි=කිත්, කිත්, එව=කිහිකො යම් ශාස්ත්‍රාද්‍රිග්‍රහණයෙහි නියුක්ත ශිෂ්‍යයන්ගේ තද් ජාතනය සුවසේ කෙරේය, යන අරුතින් කිහික නම් වේ. ධාතු ප්‍රත්‍යයන්ගේ සංයෝගයෙන් කිහිකයන්ගේ උත්පාදනය වෙයි. ආබ්‍යාතයෝද ධාතු ප්‍රත්‍යයන්ගේම එක්වීමෙන් සිදුවෙයි. එසේ වූ කල ආබ්‍යාත කිහිකයන්ගේ වෙනස් බවෙක් නො පෙන්. එසේ වුවද එහි වෙනසක් ඇත. ආබ්‍යාත පදයෙන් ක්‍රියාචාරයන් සමග කාල, කාරක, පුරුෂ යන මොහු උක්ත වෙයි. කිහිකයන්ද මොවුන්ම කිය වෙතත් ආබ්‍යාතයෙහි කම්, කතී, භාව යන මොහු වාච්‍ය වෙයි. කිහික යෙහි දී ශ්‍රී කාරකය හා භාවය ද වාච්‍යවෙයි. කිහිකය නාමයක් හෙයින් කම්ද විභක්තින්හි හා එක වචන බහු වචනද ඇත්තෙයි.

163 භාවය:- කිත්ය, කිච්චය, කිහිකිච්ච ය යි. කිහිකයෙහි කොටස් තුනකි. මවුහු කතී, භාව, කම් යන කාරකයන්හි යෙදෙති.

වශ්‍යතා:- මෙයින් පැවසුනේ කිහිකයෙහි හෙදත්‍රයකි. කිත්, කිච්ච, කිහිකිච්ච යනු ඒ තුනවෙයි. කම් කතී කාරකයන්හි වන ප්‍රත්‍යයෝ කිත් නාමයෙන්ද, භාව කම් කාරකයන්හි වන ප්‍රත්‍යයෝ කිච්ච නාමයෙන්ද, කාරකත්‍රයෙහි වන ප්‍රත්‍යයෝ කිහිකිච්ච යයි ද සලකති. මේ ග්‍රන්ථයෙහි කිත්, කිච්ච, කිහිකිච්ච යයි ප්‍රත්‍ය කොටස් තුනක් දැක්වුවද, රූප සිඬි ආදියෙහි එතුරු කිහි, කිච්ච යන ප්‍රත්‍යය දෙකොටස පමණෙකි.

164 භාවය:- යොකාරොති කතතා යනු කතී කාරකයට උද්ගරණයි. පච්චයෙහි පච්චිතා යනු භාව කාරකයට උද්ගරණයි. කාතවෙ ඉති කතතුං යනු කම් කාරකයට උද්ගරණයි.

165 භාවය:- මෙයින් කිහික ප්‍රත්‍යයෝ සතිසක් දැක්වූහ.

වණිතා:- අ-ණ-ණවු-තු-ආවි-සී-රම-ණි-සු-රු-ණු-කර - තබබ - අතිය - ණය - තෙයය - රිවව - සු - ති - අති - රිරි ය - ත - තා - වී - තවනතු - ඉන - බ - තවෙ - තුං - තුන - නාන ටාන - අනන - රජු - රිතු - රාතු - තුක යන මේ ප්‍රත්‍ය සතිස කිතක නාමයෙහි ඇතුළත්. තුයය ප්‍රත්‍යයද ගෙන ඇතැම් හු “දිබෙයං” යනාදිය දක්වති. රජු ප්‍රත්‍යය භාවායෙහි නො පැණෙතැයි මේ ගණයෙහිම ලා දක්වූහ. මොවුන් විභින සුත්‍රාදිය මෙහි නොදක් වූයේ කවිටා යනා දි ග්‍රන්ථයන් අවලෝකනය කටයුතු හෙයිනි.

167 **භාවය:-** සත්ත්‍රිංශන් විධ ප්‍රත්‍යයන් සමග අකාර ප්‍රත්‍ය තුනක්ද, තු-ආවි යන ප්‍රත්‍ය දෙකද, රු-න, යන ප්‍රත්‍ය දෙකද යුතී ආදී ප්‍රත්‍ය තුන දැයි යන මේ ප්‍රත්‍යයන් එක්කොට ගිණු කල අච්චි වශයෙන් වන ප්‍රත්‍ය පන්සෘෂ්ටිසෙක් වේ.

168 ඒ සත්තිස් ප්‍රත්‍යයන් අතුරෙන් අ-ණ-ණි-තු-ආවි-රු-න-ණුක-ඉන-අනන-රිතු- යන මේ ප්‍රත්‍යය එකලොස කතී වාවක වේ.

169 **භාවය:-** තබබ-අතිය-ණය-රිවව-රිරිය යන මොවු හු භාව කම්කාරක යන්නි වෙති. මාන ප්‍රත්‍යය කතී කම් දෙක්හි යෙදෙති.

170 **භාවය:-** ඉතිරි ප්‍රත්‍ය දහනව (19) ය කාරකත්‍රය යෙහි වෙති. තවෙ, තුං, තුන, නාන, නා යන ප්‍රත්‍යයෝ භාවයෙහි වෙති.

171 **භාවය:-** සුගමයි.

වණිතා:- දැන් පවත්නා කාලය වර්තමානකාල යයි. එහි කෘදන්ත විෂයෙහි වන “අනන” ප්‍රත්‍යය වර්තමාන කාලයෙහි වේ. “නුජනෙතා වාවං භායති” යන මෙහි “නුජ” බාහුවෙන් පරව වර්තමාන කාලයෙහි “අනන” ප්‍රත්‍යය වීමෙන් “නුජනෙතා” යයි සිද්ධ වී. ඉකුත් වූ කාලය අතීත කාලයයි. කෘදන්ත විෂයෙහි අතීත කාලාච්ඡයෙහි ත, තවනතු, තාවි යන ප්‍රත්‍යයෝ වෙති. **හුනො-හුනවා-හුනා වී-යන** උදාහරණයන්හි “හු” බාහුවෙන් පරව අතීත කාලයෙහි යථොක්ත ප්‍රත්‍යය වීමෙන් ඒ පදයන්ගේ නිෂ්පාදනය වේ. නොපැමිණි කාලය අනාගත කාලයයි. “මාන”

ප්‍රත්‍යය වර්තමාන අනාගත කාලයන්හි වේ. මිත්‍රයමානෝ ගව්‍යති
ව්‍යසමානෝ රුකෙකා නිසිසිසි. යනු උද්ගරණයි. සෙසු
ප්‍රත්‍ය දෙකිසි කාලත්‍රය යෙහිම වේ.

172 භාවය:- සාධන සතෙකි. කතී, කරණ, සම්ප්‍රදාන
අපාදන, අධිකරණ (ආධාර), කම්, භාව යන මොව්හු යි.

173 යමෙක් කතී ක්‍රියාව කරන්නේ ප්‍රසිදියෙහි ම අවසාන
ක්‍රියාව කෙරේ ද? එය කතී සාධන නම්. කම්දී අවිකයද
මේ ක්‍රමයෙන් ම දත යුතුයි.

චණිනා:- යම් කාරකයක් වාක්‍යයෙහිදී ක්‍රියාවට කතීව
ක්‍රියාව නිපදවන අවස්ථාවෙහි ද ඒ කතීත්වය ම ලබා නම් ඒ
කතී සාධනය නම්. පුරිසො ගෙනං ගතො. ඉති ගාමං ගතා
යනාදිය උද්ගරණයි. කම් කාරකයන් එසේම වාක්‍යයෙහි දී
ක්‍රියාවට කම් වේ. ඒ කම් සාධන නම්. කිවමං කානබ්බං-කිං
මෙ කරණියං. යනු උද්ගරණයි.

සෙසු සාධන පවකයද මෙසේම දත යුතුයි.

174 භාවය:- සුගමයි.

චණිනා:- යමෙක් මේ සාධනයට උද්ගරණ කවරේ දෑ යි
විවාද වීට කතී, කම්, කරණාදී මේ සාධන පද උද්ගරණ වශයෙන්
දැක්වීම එයට ප්‍රමාණවේ. “කරොතිති-කතතා” යන විග්‍රහයෙහි
“කරොති” යන ක්‍රියාව කරන්නා කතී සාධන නැමැති අනායාස
යෙන් ම දැනගත හැකිවන නිසා මොවුන් ම මෙයට උද්ගරණ බව
දැක්වීම අනිශ්චිත උචිතම ය.

175 භාවය:- කතී සාධනය. උක්ත කතී සාධනය,
අනුක්ත කතී සාධනය යි විවිධ වේ. “බ්‍රවො-තිස්සයො” යනු
තද්දුභරණයි. සුඛ කතී, හෙතු කතී වශයෙන් ද මේ දෙපරිදි
වන බව දත යුතුයි.

176 භාවය:- කතී සාධක විග්‍රහය බාහු බාහුච්ඡි වශයෙන්
කිනක ආබ්‍යාත පද වශයෙන් ද, කොටස් දෙකකට බෙදී
“බ්‍රවො-සත්ථා” යනු උද්ගරණයි.

වණිතා:- “සබ්බ ධම්මෙ චුජ්ඣනොති චුඛො” යන මෙහි ඔබ්බ ධාතුව තමා පිළිබඳවම පවත්නා මූල ධාතුවෙන් කරනලද විග්‍රහය ඇති නිසා මේ විග්‍රහය ධාතු විග්‍රහය නම් වේ. වාක්‍ය යෙහි ස්ව ධාතුවෙන් නොව අන්‍ය ධාතුවක අභියක් ගෙන විග්‍රහය කෙරේ නම් ඒ ධාතුවේ විග්‍රහය නම් වේ. “කිලෙසා රයො” හිංසනතී ති පි සත්ථා යනු උදාහරණයි.

177 භාවය:- සුගමයි.

වණිතා:- කිත් ප්‍රත්‍යයේ කිත් සංඥාවට අනුරූප වශයෙන් ඔවුන් කියන ලද කතෘ අභියෙහි වෙති. කිව්ව ප්‍රත්‍යයෙ කිව්ව සංඥාවට අනුව භාව කරණ සාධනවයෙහි යෙදිය යුත්තාහ. කින කිව්ව ප්‍රත්‍යයේ එම සංඥාවට අනුරූප වශයෙන් කතෘ, කම්, භාව යන අභියන්හි විය යුත්තෝ ය.

178 භාවය:- මේ කිතක හෙද ප්‍රකාශ කළ පිණිසින් සැක දුරු කිරීමට සමභියෙක් වෙමිවා. භවයක් භවයක් පාසා ලොභ වෙෂ මොහ යන මොවුන් ක්‍රමයෙන් අඩුකරන්නෙක්ද වෙමිවා.

රත්දෙණි මහාවෙනිය පිරිවෙන් වැසි

පාරුතොට ධම්මාරාම නිසං සමාමිත් වහන්සේ

විසින් සමපාදිත

භාවාචි කෞමුදි නම් වූ කාන්‍යායන හෙද වණිතාව
මෙනෙකින් නිමිසේ ය.

